

Vyšší odborná škola pedagogická a
Střední pedagogická škola v Litomyšli

Studijní obor: 76-44-7; Pedagogika specifických činností ve volném čase

K problematice práce s obtížně vychovatelnými dětmi na letním prázdninovém táboře

Absolventská práce

Autor: Josef Kulhavý

Konzultant: Mgr. Josef Dobiašovský

Sebranice u Litomyšle, duben 1998

Prohlašuji, že jsem pracoval samostatně a že jsem vyznačil veškerou použitou literaturu.

OBSAH:

1.	Úvod	5
2.	Letní tábory	6
2. 1.	Represivní přístup k práci s dětmi (- pionýrské tábory ROH)	6
2. 2.	Preventivní přístup k práci s dětmi (- chaloupky)	7
2. 2. 1.	Don Bosko	8
2. 2. 2.	Salesiáni Dona Boska	8
2. 2. 3.	Salesiánské hnutí mládeže (SHM)	9
2. 2. 4.	Chaloupka	10
3.	Práce s dětmi na letním táboře	13
3. 1.	Obtížně vychovatelné děti na chaloupce	14
3. 2.	Zaměření letního tábora	15
3. 2. 1.	Celotáborová hra	16
3. 3.	Témátka	17
3. 4.	Příprava letního tábora	18
3. 4. 1.	Obstarávání pomůcek, plán programu	18
3. 4. 2.	Zajištění potřebných formalit	19
3. 4. 3.	Informování dětí a jejich rodičů	21
3. 4. 4.	Návštěva místa pobytu	22
3. 5.	Program letního tábora	23
3. 5. 1.	Příjezd na letní tábor	24
3. 5. 2.	První den na letním táboře	25
3. 5. 3.	Den na chaloupce	26
3. 5. 4.	Celodenní výlet	30
3. 5. 5.	Noční hra	32
3. 5. 6.	Stravování na chaloupce	33
3. 5. 7.	Hygiena	35

3. 5. 8.	Duchovní program na chaloupce	35
3. 5. 9.	Ukončení celotáborovky	37
3. 5. 10.	Odjezd z letního tábora	37
3. 6.	Práce po skončení letního tábora	38
4.	Příklady her	39
5.	Závěr	51
6.	Použitá literatura	53

"Snaž se, aby všichni, ke kterým mluvíš, stali tvými přáteli."

Sv. Jan Bosko

Nemyslím si, že problém výchovy obtížně vychovatelných dětí a mládeže je v naší společnosti tabuizován. Chci se však v této práci zaměřit na relativně alternativní způsob vedení letního prázdninového tábora. Velice často se totiž pohybuji v blízkosti kongregace salesiánů, kteří dali vzniknout zajímavému projektu - tzv. "chaloupkám", kde není snaha při práci s mládeží postupovat represivními, ale preventivními metodami.

Pochopit tyto metody a zásady, přijmout je, ale také předávat dál, mi značně pomáhá práce v redakci časopisu ČAS, který spolu s několika dalšími mladými lidmi vydávám právě pro vedoucí a animátory těchto táborů.

Navíc jsem byl v lednu roku 1998 zvolen do Předsednictva národní rady Salesiánského hnutí mládeže, která tyto tábory (ale nejen je) zajišťuje po organizační stránce.

Sám jsem se chaloupek již desetkrát zúčastnil. Zhruba od věku dvanácti let šestkrát jako dítě, třikrát jako pomocník vedoucího - tzv. "animátor" (- častěji se používá označení "asistent") a v loni poprvé jako vedoucí chaloupky.

V této práci chci spojit potřebné s užitečným. Jelikož jsem přijal nabídku vést i letos letní prázdninový tábor, chci v této práci ukázat teoretické i praktické kroky, které vyplývají z funkce vedoucího tábora, a jejichž správnost poté na chaloupce ověřím.

Právě z tohoto důvodu nezařazuji do práce výsledky a reakce dětí ke konkrétně uváděným činnostem. A pokud se v práci takový odstavec objeví, vycházím ze zkušeností, které jsem nabyl na chaloupce loňské.

2. Letní tábory

Prázdniny jsou snad pro každé školou povinné dítě nejkrásnější částí roku. Na prázdniny, na kamarády, na sluníčko i studenou vodu v koupališti se každé dítě těší dlouho před prvním červencem. Letní prázdninový tábor by tedy měl být pro všechny odměnou a vyvrcholením nejen prázdnin, ale tím i celého roku.

2.1. Represivní přístup k práci s dětmi (- pionýrské tábory ROH)

Represivní přístup dle mého názoru není dobrý. Bohužel byl u nás po celou dobu totality systémem nejrozšířenějším. Značný podíl na tom měly pionýrské tábory ROH pro děti a mládež.

Represivní systém nespočívá v předcházení chybám, ale v jejich zpětném řešení, a jejich napravování. V tomto systému se nelze obejít bez kárání a trestů. Tábory jsou většinou organizovány tak, že děti mají spoustu volného času, který sami nedovedou vhodně vyplnit. A právě tyto chvíle vedou často ke kázeňským prohřeškům. Opomenuta je zde též stránka pracovní. Na táboře je zaměstnáno "dostatek" pracovníků, kteří se starají o chod tábora. Děti se tedy nemusí vlastně o nic starat, nemají žádné pracovní povinnosti.

Mnohdy se stane, že vychovatelé a pracovníci nejedou na prázdninový tábor kvůli dětem, ale aby si vydělali, popřípadě aby se sami zabavili.

Proto represivní přístup zavrhuji a odmítám se s ním ztotožňovat.

Nesmím však zapomenout podotknout, že ne všechny "pionýrské" tábory postupovaly výše naznačeným způsobem. Mnohdy se totiž stalo, že pod hlavičkou "pionýrský tábor" byla vypravena skupina dřívějších junáků, skautů a dalších, kteří dokázali navodit na takovém táboře příjemnou rodinnou atmosféru bez jakékoliv represe.

2.2. Preventivní přístup k práci s dětmi (- chaloupky)

Opakem represivního systému je systém preventivní. Je založen na předcházení chybám. Spočívá ve snaze vytvořit vztahy hlubokého přátelství mezi vychovávaným a vychovatelem. Vychovatelé mohou být prvotřídními občany, čestnými a vzdělanými lidmi, ale jestliže nedovedou vést s dětmi dialog v opravdově přátelském ovzduší, ve výchově nebudou mít úspěch.

(/1; str. 3 - 4)

Pořádání takového tábora je zcela jistě složitější a náročnější na práci týmu, který tábor vede a animuje. Vyžaduje totiž neustálou přítomnost alespoň jednoho z vedoucích mezi dětmi.

Dodnes mám v živé paměti situaci, kdy mi salesián Jaroslav Mikeš při rozhovoru na jednom táboře vštěpoval myšlenku, že je třeba, aby na místě, kde jsou alespoň dva svěřenci, byl jeden z nás - animátorů.

Preventivní systém je systémem používaným v rodině - vždyť která matka by se svým dítětem nekomunikovala a nechránila ho před nástrahami tohoto světa. Rodinné prostředí na táboře je tedy vskutku žádoucí a vítané. Z toho důvodu jsem tedy proti davovým táborem pořádaným pro velký počet dětí.

V prvním čísle časopisu Salesiánská rodina z roku 1994 mě velmi zaujal článek věnovaný právě preventivnímu systému:

...Základním cílem výchovy mládeže je pomáhat jim, aby se stali pány vlastního života a vlastního chování. Prvním krokem při hledání řešení je pečlivé pozorování toho, co se stane, když věci budou probíhat špatně.

(/2; str.: 17)

Jeden příklad: Vedoucí chtěl ve městě nakoupit potraviny. Vzal s sebou i celou skupinu dětí, protože asistenti zatím připravovali hru. Když byli ve městě, shlukli se kluci kolem trafiky s vystavenými pornografickými časopisy. Vedoucí měl dvě možnosti: buď je dál nechat u novinového stánku, nebo klukům vynadat.

Preventivní systém vždy zve k uvážení: Vedoucí se musí rozhodnout, co má udělat dříve, než půjde s chlapci do města. Může se například rozhodnout, že s sebou nevezme kluky dříve, dokud nepochopí, že pornografie není nic, co by bylo zdravé pro jejich rozum.

2.2.1. Don Bosko

Don Bosko se narodil 16. srpna 1815 v Becchi, asi 30 km od Turína v severní Itálii v rodině chudých rolníků. Poté, co byl v roce 1841 vysvěcen na kněze, se věnoval opuštěným dětem z rozvrácených rodin a dělnické mládeži v Turíně. Pomáhal jim nacházet rovnováhu mezi povinnostmi a svobodou. Sestavil výchovný systém, který byl založen na předcházení chybám a životním omylům mladých lidí. Důsledně se vyhýbal nátlaku a hrozbám. Založil Oratoř sv. Františka Saleského, kde mohla turínská mládež trávit svůj volný čas, kde se konaly večerní přednášky, kde byl též učňovský domov, střední škola, odborné kurzy a pořádal také letní tábory. Aby jeho dílo mohlo pokračovat, zakládá řeholní společnost salesiánů a stává se spoluzakladatelem kongregace dcer Panny Marie Pomocnice. Don Bosko zemřel v Turíně 31. ledna 1888 a za svatého byl prohlášen roku 1934.

(/7; str. 6)

2.2.2. Salesiáni Dona Boska (SDB)

Jak je možno vyčíst v předchozí kapitole, salesiáni jsou pokračovatelé díla, které založil Don Bosko.

Jelikož mnoha lidem zůstává nejasná spojitost salesiánů s církví, uvádím zde stručně některé náležitosti:

Rozhodne - li se katolík - muž, že se stane knězem, má několik možností. Buď se stane duchovním, který podléhá pouze biskupovi té které diecéze, nebo knězem - salesiánem, který má ve svém poslání, kromě jiného, pracovat s mládeží a pomoci ji vhodně zaplnit její volný čas.

Ženskou větví "Salesiánské rodiny" jsou Dcery Panny Marie Pomocnice (FMA) - to jsou řeholnice se stejným posláním jako kněží. Další neopomíjitelnou složku tvoří Salesiánští spolupracovníci (ASC) - většinou manželé, kteří chtějí aktivně salesiánům pomáhat a spolupodílet se na výchově širší vrstvy mládeže.

Prvním českým salesiánem se stal P. Ignác Stuchlý, který roku 1927 ve Fryštáku u Holešova otevírá první českou oratoř. Do roku 1950 se podařilo rozjet dalších jedenáct domů. V tomto období však tehdejší komunistický režim

zastavuje činnost všech řeholí a řádů a proto salesiánské dílo začíná stagnovat. Po roce 1989 je přesto plně schopno rozjet svou činnost nanovo.

Tabulka 1

Salesiáni ve světě a v ČR

	SVĚT		ČR	
Větev:	<i>Počet lidí:</i>	<i>Počet působišť:</i>	<i>Počet lidí:</i>	<i>Počet působišť:</i>
SDB	17000	1000	200	28
FMA	17000	1000	50	5
ACS	40000	-	420	-

2.2.3. Salesiánské hnutí mládeže (SHM)

Salesiánské hnutí mládeže (SHM) je registrované občanské sdružení, jehož členy jsou lidé pracující s dětmi a mládeží v salesiánském duchu. Vzniklo v roce 1992. Mezi poslání této organizace patří umožnit mladým vychovatelům nést zodpovědnost za ty, kdo jsou jim svěřeni. Lidsky řečeno SHM je organizace mladých lidí, kteří chtějí něco udělat pro své kamarády. (Heslo této organizace zní: "Mladí pro mladé".)

Mezi řádné členy SHM patří zejména animátoři, vedoucí a asistenti chaloupek, ale i někteří ze salesiánů a dcer Panny Marie Pomocnice a další. V SHM existuje ještě přidružené členství, které je určeno pro ty, kdo se pravidelně účastní akcí SHM. V současné době má sdružení zhruba 80 řádných a 1200 přidružených členů.

Úkolem SHM je pořádání akcí pro děti a mládež, a to zejména celonárodních. Sem patří Křesťanský ples mladých, sportovní turnaje, formační týdny, duchovní obnovy atd. Největší prioritou však zůstává zašticení chaloupek jak po stránce finanční (žádosti o státní dotace na tyto tábory), tak i organizační (vydávání časopisu pro asistenty a asistentky ČAS, pojištění, atd...)

Pro svou činnost SHM získává prostředky z členských příspěvků, státních dotací, darů, případně z výnosu akcí, které pořádá.

Základním článkem SHM je Klub. Klub sdružuje členy podle místa nebo podle druhu činnosti. V současné době existují kluby na deseti místech po celé České republice. (Ve východních Čechách v Pardubicích a v Sebranicích.)

V Sebranicích (kromě Předsednictva národní rady SHM se angažují právě v tomto klubu) je činnost SHM prezentována účastí a spolupořádáním sportovních turnajů, prosazováním pantomimy "Svítání" a nebo třeba každoročním pořádáním Živého Betléma. Pod aktivity klubu dále spadá vedení počítačového, truhlářského, výtvarného, hudebního (kytara, klavír) a dalších kroužků a samozřejmě pořádání prázdninových chaloupek (doposud pouze pro chlapce). V roce 1997 bylo vypraveno sedm chaloupek s celkovým počtem 115 chlapců.

(/11; str. 6 - 7)

2.2.4. Chaloupka

Všechno začalo někdy kolem roku 1969. Tehdy salesián Jaroslav Lank vybídl několik mladých lidí ze svého okolí, aby se pokusili vypravit letní tábor pro chlapce z převážně katolických rodin. První tábor se setkal s velkým úspěchem a téměř nic nebránilo tomu, aby se v "chaloupkách", jak je později nazvali jejich účastníci, pokračovalo. Tato akce nabyla velkých rozměrů zvláště ve druhé polovině sedmdesátých let, kdy se organizace ujal Karel Herbst, původně diecézní kněz, který se stal salesiánem. Celá věc měla příchuť ilegality. Nebylo možné vzít kohokoliv, o věci bylo nutné mlčet a počítat i s případným vyšetřováním a postihem. K vyšetřování občas došlo, ale nikdy to nenabývalo takových rozměrů, aby bylo nutné chaloupek zanechat. Vhodné chalupy se zpočátku půjčovaly, později i pronajímali, později se navíc během roku organizovalo školení vedoucích a asistentů; své skupinky posílala i děvčata.

(/3; str. 135 - 136)

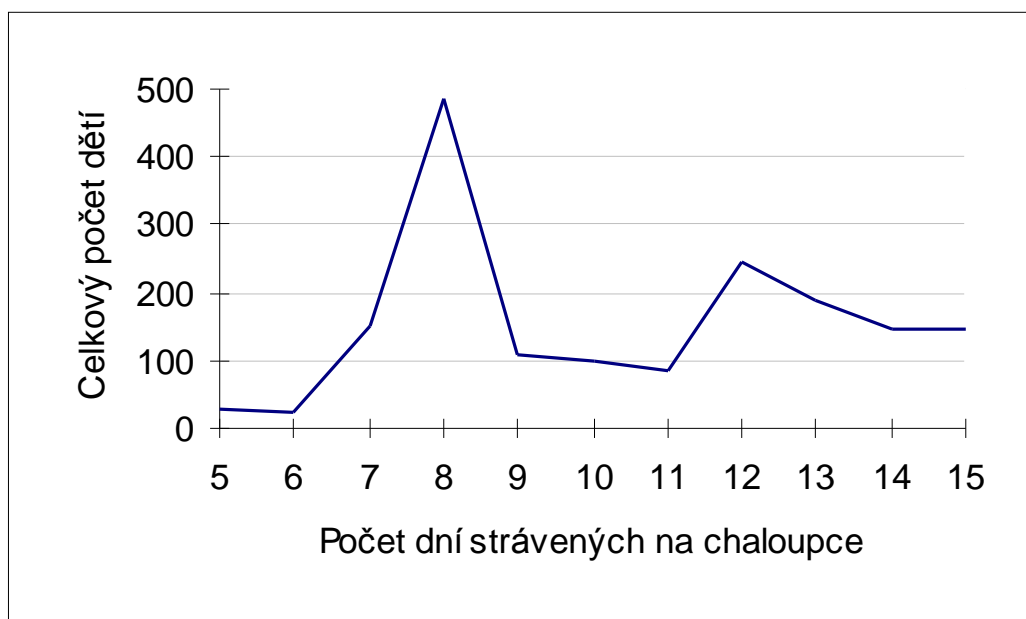
Přes mnoho problémů se chaloupky dožily roku 1990, kdy mohly vystoupit z ilegality. Vzniká Salesiánské hnutí mládeže, které zaštiťuje chaloupky po právní stránce, vedoucí a asistenti jsou vzděláváni a připravováni na daleko vyšší úrovni, atd. Na druhé straně se chaloupky stávají daleko dostupnější pro

širší vrstvy dětí a mládeže - není tedy zvláštností se na chaloupce setkat ani s dětmi obtížně vychovatelnými.

V současné době jsou chaloupky organizovány nejčastěji pro nekoedukovanou skupinu maximálně devatenácti dětí věkem přibližně stejným a to od deseti do osmnácti let. Chalupy, ve který nejčastěji osmi- až patnáctidenní letní tábory probíhají, jsou většinou pronajímány od soukromých majitelů, ale již poněkoli káté jsem byl osobně na chaloupce, jejíž majitel poskytl prostory zcela zdarma.

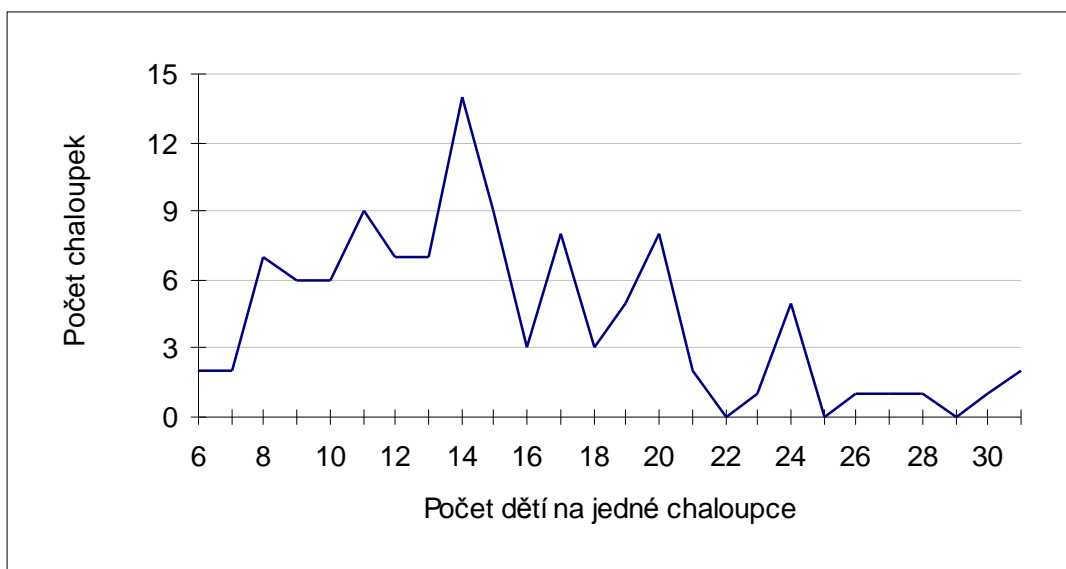
Graf 1

Délka trvání chaloupky

Graf 2

Počet dětí na jedné chaloupce

V roce 1997 se uskutečnilo v ČR celkem 116 chaloupek pro 1778 dětí, odhaduje se, že se těchto táborů zúčastnilo přes 400 mladých lidí, kteří chaloupky vedli a zajišťovali jejich zdárný průběh.

(/5; str. 7 - 9)

Administrativní agendu, typu - kdo s kým na chaloupku pojede, má většinou na starost některý ze salesiánů, který má kontakty na všechny ty, kteří jeli na chaloupku loňský rok a u kterých je velká pravděpodobnost že na tábor chtějí jet i letos, a to jak děti, tak i vedoucí a asistenty. Na vedoucím chaloupky je, určit délku a místo trvání chaloupky, jakož i její celý program.

Na animátorském setkání v Pardubicích (v prosinci roku 1996) jsem několika lidem položil otázku: "Co pro tebe znamená chaloupka?" Zde jsou odpovědi většiny z nich. (V závorce jsou uvedeny: jméno, bydliště a věk.)

Chaloupka, to je společenství mladých lidí, s kterými se můžu seznámit. Vždycky se na chaloupky hrozně těším, že potkám někoho nového. (Pavel, Nekoř, 17 (let))

Chaloupka, to je takový barák a někdy do něj teče... (Jan, ?, 21)

Chaloupka, to je takové příjemné odreagování od školy, vlastně i poučný, - tématka... (Karel, ?, 15)

Chaloupka, to je takových 14 dní, vytržení z všednějšího života, je to pěkných 14 dní o prázdninách. Jezdím tam už hodně dlouho a nejezdil bych, kdyby mě to nebavilo... (Standa, Subslava, 19)

Je to vlastně 14 dní - čas, který prožívám s klukama, kdy si vlastně uvědomuji, že na tomto světě nejsem jenom pro sebe, ale že jsem taky schopen někomu něco dát. (Pavel, Sloupnice, 17)

Chaloupka, to je možná ještě něco víc, než rodina - dá se říct. I když je to jenom 14 dní dlouhé, je to velice dobré. (Jiří, Červená Řečice, 17)

Pocit předávání zkušeností - které jsem mohl nabýt - těm klukům, a mám radost z toho, že mohu něco připravit, a ty kluci mají pak taky radost... (František, Pelhřimov, 18)

Podnik, kde může člověk něco dělat pro druhé. Teď už ne, ale za mlada to pro mě byla perfektní rekreace - aktivní rekreace - to bylo na tom to nejlepší, než třeba někde ležet a "bavte mě, živte mě..." (Libor, Žďár nad Sázavou, 18)

Výchova a práce s klukama, práce pro kluky. (Marek, Heřmanův Městec, 20)

Když jsem byl menší, tak jsem jezdil na chaloupky a dnes se touhle formou snažím vrátit to, co pro mě vedoucí obětovali. (Vojtěch, Praha, 17)

(/5; str. 7 - 8)

3. Práce s dětmi na letním táboře

Odjezd na letní prázdninový tábor je snad pro každé dítě chvíle, na kterou se již dlouho před začátkem těší. Aby však nemuselo být zklamáno z jejího průběhu, musíme se jako organizátoři - vedoucí a asistenti chaloupky na každou takovou akci dostatečně připravit. Je nutno podotknout, že taková příprava není pouze jednorázovou akcí na jedno odpoledne. Příprava se sestává z mnoha týdnů a měsíců pečlivého vybírání a vymýšlení toho nejlepšího programu, jehož cílem je uspokojení nejen potřeb svěřených dětí, ale také splnění našich osobních cílů při formování osobnosti každého jednoho dítěte.

3.1. Obtížně vychovatelné děti na chaloupce

Není zvláštností, objeví - li se na chaloupce jedinec, který svým chováním a jednáním patří do skupiny obtížně vychovatelných dětí a mládeže. Pro uvědomění si, že se tento problém naší společnosti bezprostředně dotýká, uvádím tabulku s údaji o trestech a kriminalitě v ČR v letech 1989 - 1994.

Tabulka 2

Vývoj majetkové kriminality

Rok	Počet skutků v tisících
1989	60
1990	167
1991	231
1992	287
1993	327

(/6; str. 56)

Jelikož nemalou část těchto lidí tvoří děti a mladiství, musíme počítat s tím, že se na chaloupce s takovými dětmi setkáme a že se je pak třeba vhodně se jim věnovat. Na chaloupkách se snažíme nerozlišovat mezi "normálními" a obtížně vychovatelnými dětmi. Rozdělujeme - li děti na ty "hodnější" a

"zlobivější", pocítí to všichni, že se ke všem nechováme stejně. Výchovné principy tedy máme pro všechny stejné. Do her, práce i ostatních činností jsou vřazováni všichni, nikdo není vylučován. Pro všechny děti platí stejný "metr". Tyto děti potřebují vědět, že o ně někdo má zájem. Svými prohraškami si vlastně pouze vynucují pozornost vedoucího a asistentů. Není dobré ani to, budeme-li se obtížně vychovatelným věnovat více, než ostatním. Musíme tedy najít správnou míru přístupu k nim.

Ve vedoucím a asistentech musí vidět přirozenou autoritu. Ne sílu, moc, která je násilím k něčemu nutí, ale vliv, jehož nelze zanedbat, vliv, který k nim promlouvá hlasem rodičů nebo jejich vlastního svědomí.

(/6; str. 70)

Mají-li obtížně vychovatelné děti dostatek zábavy, her, ale i práce, nemají potom čas zlobit. Na vedoucím a asistentech záleží, aby těmto dětem neustále poskytovali vhodné formy činnosti. Jak jsem již jednou zmínil, na každém místě, kde jsou alespoň dvě děti, by měl, pokud možno, být jeden z vedoucích či asistentů. Abychom zabránili u obtížně vychovatelných dětí a mládeže kázeňským přestupkům, nesmí pocítit nudu.

Není dobré jsou-li na chaloupce pouze děti obtížně vychovatelné. Účast dětí "normálních" je v takových případech důležitá pro to, aby se s těmito dětmi "vezli" v táborovém programu. I zde platí heslo: "Kolektiv v kolektivu pro kolektiv."

Objeví-li se na chaloupce náznaky agrese ze strany (nejen) obtížně vychovatelných dětí, je nutné je okamžitě řešit. Postup řešení se však bude lišit případ od případu. Obecně platí, že používat fyzické násilí nemá smysl.

Jedním ze způsobů jak zabraňovat šířící se agresy je vnější nátlak. Působí zde proti agresorovi autorita vychovatele a jeho pravomoci. V rozhovoru s agresorem často stačí pohrozit sankcemi nebo vyloučením. Tento způsob sice zajišťuje formální nápravu, ale může se v krátké době opakovat znovu. Je tedy potřebné neustále bedlivě sledovat vývoj vztahů ve skupině.

Na loňské chaloupce nás dva chlapci neustále "vytáčeli" až jsme se rozhodli tuto věc řešit. Příležitost přišla již večer. Neznám již přesnou záminku, ale jeden z asistentů si s oběma vyběhl na "rozcvičku": Běželi asi půl druhého

kilometru svižným tempem. Byla již tma a atmosféra lesa způsobila své. Kluci se báli, aby nezůstali za asistentem pozadu, museli tedy běžet jeho tempem.

Po návratu, jako mávnutím kouzelného proutku, vytáčet přestali, stačilo, zmínit se, že by se v případě potřeby mohla večerní rozsvička lesem opakovat.

Vhodné je přizpůsobit nepříznivým vlivům i témátka. Můžeme si například s dětmi popovídat o tom, jaká jsou pravidla slušného chování, proč - k čemu - být k ostatním kamarádský, vzájemně si pomáhat, atd.

V příloze č. 10 jsou uvedeny faktory zvyšující efektivitu při práci s obtížně vychovatelnou mládeží.

3.2. Zaměření letního tábora

Nezákladnější otázkou, kterou se musíme zabývat, je druh tábora, který chceme a budeme připravovat. To znamená - pro jak velkou skupinu dětí, zda bude skupina koedukovaná či nikoliv, jak dlouho bude chaloupka probíhat, v jakém prostředí se bude chaloupka odbývat. Dále je třeba brát zřetel na to, zda je většina dětí z vesnice či města, zda budou všechny, nebo téměř všechny děti pocházet z křesťanských rodin a budeme tedy moci zařadit odpovídající duchovní program. V případě, že mají děti nějaký společný zájem (například hru na hudební nástroj, práci s počítačem, cykloturistiku, atd.), je žádoucí chaloupku uzpůsobit tomuto zájmu.

Dále je třeba zvážit (zejména u chlapeckých chaloupek), zda pozvat na chaloupku některá děvčata, která by se starala o vaření, či zda si děti budou za pomoci vedoucího a asistentů vařit sami. Kuchařky nelze akceptovat, jsou - li chlapci starší (nad 15 let). Argumentem pro je to, že na táborech, kde kuchařky nejsou, chlapci, kteří mají "službu", nemohou hrát právě hrané hry.

3.2.1. Celotáborová hra

Celotáborová hra je neodmyslitelnou součástí snad každého tábora, tedy nejen chaloupky. "Celotáborovka" musí celý tábor provázet, musí umět být hybnou silou, musí děti zaujmout. Její přípravě je nutno věnovat velkou pozornost.

Můžeme volit ze dvou základních druhů celotáborových her: Jednak jsou to celotáborovky, kdy jsou děti rozdělené do několika skupin např. po třech nebo po čtyřech. Zvolíme - li tuto možnost, je vhodné svěřit každou takovou skupinu jednomu z asistentů, který ji pak má na starost - "hlídá" ji, motivuje ji k aktivitě (rozuměj - více než ostatní), ale též pomáhá k získávání bodů (např. při fotbalovém turnaji hraje spolu s touto skupinou). Nebezpečí však hrozí v tom, že soutěživost se zvrtné v nevraživost skupin mezi sebou.

Druhou možností je postavit celotáborovou hru na osobnosti jednotlivce. Každý se snaží být nejlepší, ale je členem jedné velké skupiny, pomáhá ostatním, aby společně dosáhli zdárného cíle. Vedoucí s asistenty v tomto případě musí umět zamezit vzniku pohrdání ke slabším jedincům ze strany ostatních, protože "brzdí hru". Dalším nebezpečím se může stát to, že jeden ze skupiny nebude chtít spolupracovat a celá táborová hra může skončit právě na tomto jedinci. Zde je opět nutný cílevědomý zásah vedoucího nebo některého z asistentů.

I když se jeví tento druhý způsob stavění celotáborovky jako složitější, má jednu nespornou výhodu. Dokáže mnohem účinněji stmelit účastníky chaloupky a vytvořit tak pravou přátelskou náladu po celou dobu pobytu.

Příklad celotáborové hry - viz str. 39

3.3. Témátka

Témátka na chaloupce chápeme jako krátký společný rozhovor s dětmi na určité, nejčastěji předem dané téma. (Na chaloupkách, kde nás všechny spojuje jedna víra v jednoho Boha, většinou bývá tématko na téma "Bůh a svět" - povídání například o křtu, Duchu svatém, radosti, práci, zmrtvýchvstání Ježíše Krista, atd.)

O četnosti tématek na chaloupce rozhoduje vedoucí, který sám spolu s asistenty tyto rozhovory řídí. Přípravou tématek se jako svou hlavní činností zabývá většina asistentských setkání na salesiánských střediskách. Vždyť dobře, srozumitelně a smysluplně připravené tématko lze často vytvořit jen velice obtížně.

Zde je několik myšlenek a návrhů pro zlepšení nebo zpestření tématek:

1) Co je nezbytné:

Připravit si tématko předem již doma (i když bychom měli být schopni povídat si s dětmi o čemkoliv). Vybírat témátka podle věku a vyspělosti dětí a nezapomínat na to, že nám na chaloupku jezdí i děti z nevěřících rodin. Není tedy na škodu mluvit o zdánlivě samozřejmých věcech. Na chaloupce pak tématko vhodně zařadit do programu.

2) Co je možné:

Na začátku můžeme dětem rozdat sešity, kam si zapisují důležité věci, kreslí, nalepují apod. Každé tématko můžeme začínat tím, že zjistíme, co už děti o tématku vědí, co si myslí. To je klíč k další cestě. Je například možné rozdělit děti do menších skupin (4 - 6), vytvořit mezi sebou vztah důvěry a vzájemně se obohacovat o své názory a zážitky.

Spojit tématko s celotáborovou hrou. Je to asi umění, ale má to své výhody, téma se pak prolíná celým dnem. Součástí témátka by měly být písničky a hry. Například:

- na velký papír každý zapisuje nebo maluje to, co ho k tématku napadá.
- zábavné zopakování pomocí připravených křížovek nebo testíků.

Nesmíme zapomenout na to, že se nám vryje do paměti:

10% z toho, co čteme

20% co slyšíme

30% co vidíme

50% co slyšíme i vidíme

70% co říkáme

90% co sami děláme a vyzkoušíme si

(/10; str. 12)

3.4. Příprava letního tábora

Aby se chaloupka nebo kterýkoliv jiný letní tábor zdařil, musí mu v každém případě předcházet náročná příprava.

Začátkem března každý vedoucí chaloupky obdrží soupis lidí, kteří by s ním měli na chaloupku jet. Tuto skupinu většinou tvoří vedoucí spolu se dvěmi

až třemi asistenty a zhruba osm až patnáct dětí. (Stav se však může do prázdnin ještě zásadním způsobem změnit, a proto by měl vedoucí tyto informace přijímat jako orientační.) Nyní by měl vyvodit první důsledky: Určit, jak dlouho a od kdy do kdy bude chaloupka probíhat, popřípadě stanovit místo pobytu.

3.4.1. Obstarávání pomůcek, plán programu

Již v březnu vedoucí svolá své první setkání s asistenty. Na prvním setkání vedoucího s asistenty je třeba stanovit, kdo se postará o všechny náležitosti k celotáborové hře - kdo ji sestaví, popřípadě sežene rekvizity. Rámcově lze rozdělit i ostatní půldenní hry a další významné činnosti na táboře (táborový oheň, stezka odvahy...). Určí si mezi sebou člověka, který vyhledá vhodné autobusové či vlakové spojení na chaloupku a bude se starat o klidný průběh cesty. Má - li již vedoucí připraven nárys programu, seznámí s ním asistenty, popřípadě tento nárys společně v tuto chvíli vytvoří. (Příklad nárysu chaloupky v příloze číslo 9.) Na tomto setkání by se též měli účastníci domluvit zda a navrhnout kdo (z děvčat) bude na chaloupce vařit.

Při druhém setkání začátkem června je třeba pevně stanovit, kdo vezme na chaloupku které pomůcky: kdo vezme míč, baseballovou pátku, kdo lékárníčku, kdo mapu, fotoaparát, klobouk, kazetový přehrávač či kytaru, kdo si podrobně připraví kterou hru a kdy se zhruba tato hra bude hrát, atd., atd. Stanoví se též, kdo bude mít kterou činnost na starost - rozdělování služeb v kuchyni, obstarávání nákupů, vedení pokladního deníku, dozor při hygieně popř. přidělení modlitby. Dále si vedoucí společně s asistenty rozdělí mezi sebou vedení témátka, ranní rozcvičky, tvořivou činnost s dětmi, četbu knížky na dobrou noc, atp.

Společně schválí navrhnutý program, rozhodnou, v kolik hodin se bude vstávat a v kolik chodit spát, jakou činnost nabídnou dětem při poledním klidu, kam se půjde na celodenní výlet, jakou píseň zvolit za chaloupkovou hymnu.

3.4.2. Zajištění potřebných formalit

Zaplacení pobytu se většinou provádí pomocí složenky, dodané rodičům při první návštěvě bydliště vedoucím nebo asistenty. Pokud mají rodiče tuto částku u sebe v hotovosti mohou zaplatit přímo vedoucímu. Vedoucí je pak povinen vystavit o této finanční transakci doklad a nechat si podpisem ztvrdit příjem do pokladního deníku. Při této první návštěvě předá vedoucí rodičům formulář žádosti o příspěvek z Fondu kultury a sociálních věcí (FKSP), aby rodiče mohli, v případě zájmu, požádat prostřednictvím tohoto formuláře personální oddělení svého zaměstnavatele o finanční výpomoc.

Před odjezdem na chaloupku je nutné, aby vedoucí od všech dětí vybral Prohlášení zákonných zástupců dítěte o jeho bezinfekčnosti (příloha č. 5), která chrání vedoucího, v případě výskytu nějakého infekčního onemocnění na chaloupce před právním postihem. Toto prohlášení musí být podepsáno rodičem (zákonným zástupcem) dítěte a datum na něm uvedený nesmí být starší tří dnů před odjezdem na tábor.

Pojištění pro účastníky chaloupek, pojištění zavazadel i pojištění odpovědnosti za škody zajišťuje pro chaloupky hromadně Salesiánské hnutí mládeže u Hasičské vzájemné pojišťovny.

Asistent, který organizuje cestu na chaloupku, by měl mít na paměti to, že zdoluhavá cesta s mnoha přestupy může nejen děti řádně unavit a proto by měl volit cestu tomu odpovídající. Dále by měl vědět, že České dráhy sp. nabízí pro dopravu skupiny nad 6 osob slevu až ve výši 60% (pro děti do 15 let věku). Pokud bude chtít této slevy využít, měl by mít na paměti, že o její vystavení se žádá již několik dní před odjezdem.

Je - li tábor zotavovací akcí ve smyslu zákona (zotavovací akcí se rozumí pobyt dvaceti a více dětí a dorostu do osmnácti let na dobu delší než čtyři dny) musí tyto tábory splňovat některé další požadavky:

Pro každých 20 chlapců musí být k dispozici jeden záchod a jeden pisoár; v blízkosti záchodů musí být možnost mytí rukou. Pokud se používají suché záchody, převrstvují se denně vrstvou zeminy. Záchody, umývárna a místa k

mytí musí být umístěny alespoň 25 metrů od studny, ze které se čerpá pitná voda.

Osoby činné při stravování musí mít zdravotnický průkaz. Na každém táboře musí být osoba, která zabezpečuje základní péči o zdraví - zdravotník. Zdravotník může být lékař, střední zdravotnický pracovník, student lékařské fakulty, který ukončil alespoň třetí ročník, nebo zdravotník, který předloží doklad o absolvování kursu první pomoci se zaměřením na zdravotnickou činnost.

Dva měsíce před zahájením pobytu konání tábora je nutné předložit okresní hygienicko - epidemiologické stanici (OHES) vzorek vody potřebný k jejímu rozboru.

(/9; str. 19)

Dále je dobré se seznámit před odjezdem na tábor s těmito vyhláškami a zákony:

- Vyhláška č. 185/1990 Sb.: Právě tato vyhláška určuje, že zotavovací akce je organizovaný společný pobyt dvaceti a více dětí a dorostu do osmnácti let na dobu delší než čtyři dny.

- Vyhláška FMV č. 99/84 Sb., kterou se stanoví Pravidla provozu na pozemních komunikacích (Pravidla silničního provozu)

- Vyhláška č. 344/91 Sb., kterou se vydává Řád plavební bezpečnosti na vnitrozemských vodních cestách ve znění pozdějších předpisů

- Zákon č. 283/91 Sb. o Policii ČR

- Vyhláška č. 18/91 Sb. o jiných úkonech v obecném zájmu (zde jde o poskytování pracovního volna s náhradou mzdy)

- Nařízení vlády č. 216/92 Sb., kterým se vydává zdravotní řád ve znění pozdějších předpisů

- Zákon č. 563/91 Sb. o účetnictví ve znění pozdějších předpisů

- Zákon č. 289/95 Sb. o lesích a o změně a doplnění některých zákonů (Lesní zákon)

- Zákon č. 114/92 Sb. o ochraně přírody a krajiny ve znění pozdějších předpisů

- Vyhláška č. 132/64 Sb. o železničním přepravním řádu ve znění pozdějších předpisů

- Trestní zákoník č. 140/61 Sb. ve znění pozdějších předpisů

K těmto zákonům se vztahují tzv. znění pozdějších předpisů, což jsou dodatky a novely k těmto zákonům.

(/12; str. 4)

3.4.3. Informování dětí a jejich rodičů

Nejpozději do poloviny dubna by měli rodiče všech svěřených dětí vědět, s kým letos na chaloupku jejich děti pojedou, kdy a kde se bude chaloupka konat, kolik bude celý pobyt stát. Tyto informace jsou důležité zejména pro určení termínu jejich dovolené, popřípadě k naplánování dalšího prázdninového programu. Pro tento první kontakt je žádoucí osobní návštěva každého dítěte a jeho rodičů v jeho bydlišti alespoň jedním asistentem či vedoucím. (Viz příloha č. 6)

Na druhou stranu se vedoucí a asistenti seznámí s prostředím, v němž dítě žije, popřípadě si přímo dotvoří sestavu dětí, které na chaloupku pojedou. (Nezřídká se totiž stane, že některé z dětí nebo jeho rodič nebude mít o chaloupku zájem, a nebo budou chtít poslat společně s ním jeho sourozence, atp.)

Koncem května dodá vedoucí rodičům podrobné informace o chaloupce: Kdy se přesně pojedou - tedy odjezd a předpokládaný příjezd, kontakt na vedoucího, popřípadě adresu chaloupky. Dále - jakým způsobem proběhne placení a co si má vzít dítě na tábor s sebou, včetně dokladů. (Viz příloha č. 7) Všichni starší patnácti let nesmí zapomenout vzít si s sebou občanský průkaz.

Mezi informacemi na výše uvedeném formuláři by neměla zaniknout výzva: "Návštěvy rodičů jen v nejnnutnějších případech!" Nezřídká se totiž při těchto návštěvách stává, že dítě již na táboře nechce déle zůstat a odjíždí s rodiči domů. A tato událost často nabourá celý další průběh tábora.

3.4.4. Návštěva místa pobytu

Několik dní před začátkem chaloupky je nutné, aby si všichni z vedoucího týmu - vedoucí, asistenti, ale i kuchařky - jeli prohlédnout objekt, ve kterém budou s dětmi bydlet. Zde je důležité si všimnout několika věcí:

Jak je zde vyřešena dodávka elektrického proudu a vody. V některých místech se totiž stává, že pro vodu se musí chodit například do studně, patřící k sousednímu objektu. U chaloupek, kde je maximálně 19 dětí, není nutné žádat o prohlášení o nezávadnosti vody u OHES, ale je dobré se na tuto skutečnost přeptat alespoň obyvatelů nejbližšího domu. Při prohlídce elektrického vybavení je třeba opsat číslo stavu elektroměru. Zabráníme tak pozdějším nepříjemnostem.

Na čem lze na chaloupce vařit a jaké je zde použitelné nádobí. V případě, že se zde dá vařit pouze na kamnech, ve kterých se musí topit, je dobré, když se v těchto kamnech zatopí, a v případě potřeby se vymetou. Na mnoha chaloupkách není žádné nádobí, pak se musí stanovit, kdo půjčí jaký hrnec. Pokud zde nejsou talíře ani hrnky, je nutné napsat do seznamu věcí pro děti i ešus a hrníček.

Kde je možné se mýt - zda přímo v chalupě v umývárně, nebo třeba venku u potoka. Zkontrolujeme též stav WC.

Je třeba určit, popřípadě již připravit, všechny místnosti k jejich pozdějšímu užívání - pokud se chalupa delší dobu nepoužívala, umýt podlahu ve všech místnostech, připravit rozmístění stolů v jídelně tak, aby byla místnost ihned po příjezdu použitelná. Připravit místnosti, kde se bude spát, určit místnost "technického zabezpečení" - třináctou komnatu, kam budou mít přístup výhradně a pouze vedoucí s asistenty, případně kuchařky, v žádném případě děti.

Je nutné rozhlédnout se po okolí; zjistit, kde je nejbližší místo v lese, kde se dá sbírat dřevo na topení v kamnech a na táborák, kde se dají hrát hry, kde je hřiště a koupaliště. Při této návštěvě místa je žádoucí objednat v nejbližším obchodě chléb, popřípadě další potraviny, které by se jinak musely dovézt z domova. Nesmíme zapomenout zjistit, kam se lze obrátit v případě úrazu,

nebo jiných zásadních problémů. V případě, kdy pocházejí všechny děti z věřících rodin, navštívíme zdejší farní úřad a ohlásíme, od kdy do kdy a kde bude chaloupka probíhat a pozveme předběžně duchovního na návštěvu.

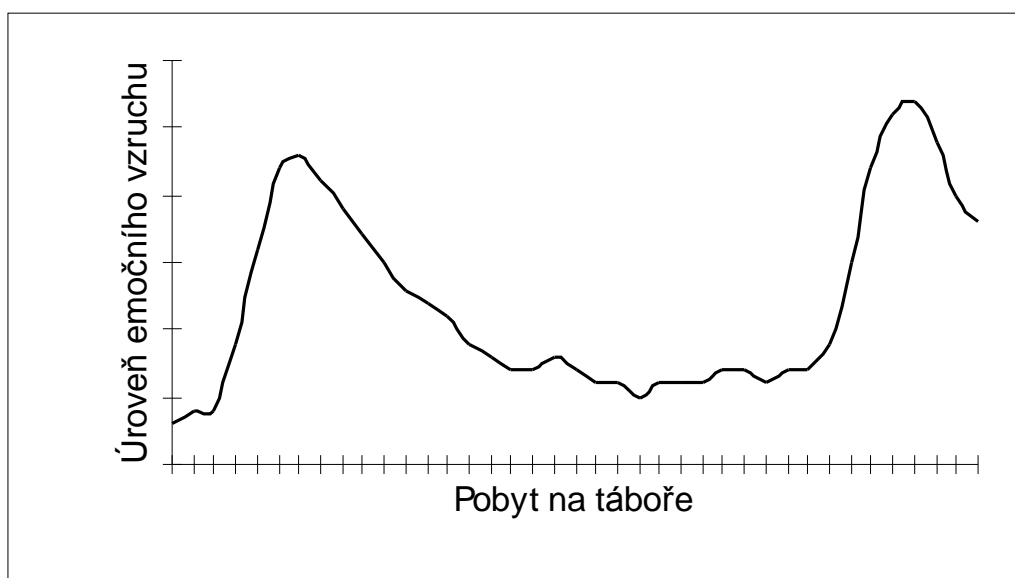
3.5. Program letního tábora

Počítáme - li celou dobu tábora na 11 dní dojdeme k číslu 246 hodin. Od této doby musíme odečíst pravidelné, každodenní činnosti - nejméně 93 hodin spánku, asi 26 hodin, po které se budeme věnovat jídlu, dále 17 hodin hygieny a úklidu, 2 hodiny rozvíček a 14 hodin osobního volna - siesty po obědě. Odečteme ještě 2 krát 6 hodin cesty na chaloupku a zpět, 10 hodin strávených na celodenním výletě, 8 hodin zaplněných modlitbou, nedělní mší svatou a cestou na ní a zpět - pokud jsme skupina věřících. Tímto způsobem se dopravujeme k číslu 64 hodin, které musíme vyplnit vhodným, vyváženým a zajímavým způsobem. I když se na první pohled toto číslo zdá být velké, po zralé úvaze zjistíme, že je tento časový úsek velmi krátký...

Táborový program by měl být též vhodně emotivně rozvrstvený:

Graf 3

Emoční bilance letního tábora

První vrchol by měl nastat již první, či druhý den pobytu na chaloupce. Měl by se jím stát úvod celotáborovky, která by měla být pro všechny natolik zajímavá, aby dokázala být motivačním prvkem celé chaloupky.

Druhým vrcholem - vlastním vyvrcholením by měla být na každém táboře honba za pokladem, pasování do rytířského stavu, nebo táborák s rozluštěním záhady, která děti po celou dobu tábora provázela - tedy to, nač se všichni celý pobyt těšili.

Nemálo podstatný není ani útlum emoční bilance mezi těmito dvěma vrcholy, který zabraňuje tomu, aby na konci nepřišel nepříjemný a nenadálý šok.

3.5.1. Příjezd na letní tábor

Chaloupka začíná. Děti se začínají scházet na vlakovém nádraží. Vedoucí včetně asistentů jsou již zde plně připraveni převzít od rodičů jejich ratolesti a dovyřídit potřebné formality. Zejména je nutné vyzvednout od každého formulář Prohlášení zákonných zástupců dítěte o jeho bezinfekčnosti a kartičku zdravotní pojišťovny. Poslední rozloučení a rodičovské napomenutí; musíme nastupovat, protože vlak je již připraven k odjezdu.

Jednou z pozitivních zkušeností je, může - li na tábor někdo z asistentů přijet autem. V tomto dopravním prostředku se totiž na chaloupku může vzít nejen spousta nádobí a hrnců, které by se jinak musely odvézt na tábor předem, ale i některé zavazadla chlapců, kteří by s jejich transportem měli při cestě potíže.

Samotnou cestu by měl mít na starost jeden z asistentů nebo vedoucí. Tento člověk zajišťuje nákup a kontrolu jízdenek, stará se o to, aby všichni byli včas v tom kterém dopravním prostředku a kontroluje při vystupování sedadla, zda si zde někdo něco nezapomněl.

Je - li skupina ve vlaku rozdělena do několika kupé, je žádoucí, aby v každém jednom kupé byl někdo z dospělých - vedoucí, asistenti, nebo kuchařky.

Příklady her, které se dají hrát při cestě ve vlaku - viz str. 40

Je - li cílová stanice vlaku či autobusu ve větší vzdálenosti od místa chaloupky, často při cestě zastavujeme a to zvláště tehdy, jsou - li děti obtěžkány zavazadly. Při jedné takové zastávce je vhodné, pokud se děti neznají, aby každý o sobě řekl několik vět - jak se jmenuje, kde bydlí, kde se

učí (studuje), jeho zájmy, koníčky, atd. Další možností, jak se společně formálně seznámit, je zahrát jednoduchou seznamovací hru (viz str. 41)

V dále je vidět červenou střechu chaloupky. Jsme tu. Jsme na místě, které bude několik dní našim domovem.

3.5.2. První den na letním táboře

Po příjezdu na chaloupku organizujeme rozdělení místa na spaní. V mnoha objektech se spí na zemi, je tedy nutné, aby každý měl svou vlastní karimatku. Přivést si s sebou vlastní spacák se na těchto táborech považuje za samozřejmost. Nebráníme dětem, pokud chtějí dva kamarádi spát blízko sebe, v tom, aby se vedle sebe ukládali. Jak uspořádat a kam uložit osobní potřeby a batoh, záleží na prostornosti chaloupky. Děti mají každý své místo, kam uloží batoh a kam si v případě potřeby budou chodit pro všechno oblečení a věci osobní potřeby. Nejlepší samozřejmě je, když se toto místo nenalézá u spacáku, ale někde v jiné místnosti. To bohužel dosud mnohde nejde pro nedostatek místa zařídit.

Jsou - li na chaloupce přítomny kuchařky, vymezíme pro ně speciální pokoj, do kterého by neměli mít přístup ani asistenti.

Po vybalení všech věcí shromáždíme všechny potraviny na vymezeném místě, aby se nezkazili. V případě, že u sebe děti mají ještě svačinu, kterou nedojedli, nevyhazujeme ji, ale použijeme ji při svačině nebo večeři.

Děti bývají první den celé žhavé do jakéhokoliv pohybu. Je tedy třeba doslova je "vyhnat" a to i v případě, že prší. V tom případě jdeme ven v pláštěnkách a pevných botách. S dětmi je možné hrát i tu nejprimitivnější hru.

Je zajímavé, jaký ohlas vzbudí hra, které jsme dali svůj originální název. Například jsme hře Na jednorukou babu (viz strana 42) dali název Ztrouchnivělý Jean. Pro velký úspěch se musela další den opakovat.

První, nejpozději druhý den chaloupky zařazujeme rozjezd celotáborové hry. Děti se dozvídají, o co v ní půjde, co bude jejich úkolem, jak bude možné získat do celotáborovky body, kdy bude mít hra svůj konec. Tyto skutečnosti by se však neměly dozvídat děti přímo, ale nějakou zajímavou formou. Nezapomeňme na to, že by tato chvíle měla být emočně vznětlivá.

Bereme - li v potaz celotáborovou hru uvedenou na straně 39, může tato vstupní část vypadat následovně:

Zlatokop: "... Nevěřím vám, a proto vás vystavím těžké zkoušce. Zde máte mou zprávu o místě, kde je poklad." (Podá jim dopis.)

Vedoucí: "... Ale... Vždyť tu jsou pouze po celé straně nějaké čárky? Jak z nich poznáme, kde je to místo s pokladem?"

Zlatokop: "Přístup blíž... Na... Zde máte bezcenné zlaté a stříbrné odlitky. Zaslouží - li si oni (ukáže prstem směrem k dětem) tyto zlatky, dáš jim tolik, kolik uznáš za vhodné... Až jich budou mít hodně, ať přijdou sem. Já jim pak za každý zlatý odlitek prodám tři a za každý stříbrný jedno písmenko v mém dopisu. Až budou mít celý dopis rozluštný, dozvědí se z něho, kam jsem ukryl poklad. A teď již jděte, dávám vám na rozluštění pouhých deset dnů. Pak odcházím pryč a vy mě již nikdy nenajde a nenajdete ani mé zlato..."

Nejlépe na konci dne, upozorníme děti na to, jak se na chaloupce chovat, kam mají zakázán vstup, kam chodit pro vodu atd. Na mnoha chaloupkách se osvědčil speciální "trest" za sprostá slova, nadávky a odmlouvání. Každý (včetně vedoucího a asistentů!), kdo se takto proviní proti zákonům chaloupky, je povinen před alespoň jedním asistentem nebo vedoucím udělat deset kliků nebo dvacet dřepů. Tento trest je nutné aplikovat ihned po vyřčení zakázaného slova.

Dětem navrhne program dne a pak jej společně schválíme.

3.5.3. Den na chaloupce

Již před táborem je nutné připravit denní program chaloupky. Vyrobíme jej na tvrdý karton o velikosti nejméně A4, abychom jej v případě schválení asistenty, ale i dětmi mohly vyvěsit na určené místo.

Při jeho přípravě vycházíme z několika pravidel:

Spát se musí a to i na chaloupce. Děti by měly spát asi osm až devět hodin. Pokud budeme pozorovat, že námi určená doba ke spánku nestačí, nebo je naopak příliš dlouhá, upravíme ji podle potřeb dětí.

7,00 - Každé ráno by po probuzení měla následovat rozcvička. Stačí krátké protažení těla; pokud neprší, tak v přírodě. V rámci rozcvičky je dobré

zahrát nějakou jednoduchou hru. Jedna z vhodných je uvedena na straně 41. Služba, která je určena na dnešní den jako pomoc kuchařkám se rozcvičky neúčastní, ale pomáhá při přípravě snídaně. Při chaloupce pro věřící je možné se při rozcvičce pomodlit ranní modlitbu. V neděli rozcvičky neděláme!

7,15 - Po rozcvičce - před snídaní by měla následovat hygiena. Pokud byly děti při rozcvičce bosí, nezapomeneme dohlédnout, aby si všichni umyli nohy.

7,30 - Pokračujeme snídání. Jíst začínáme až všichni společně, od stolu pokud možno během jídla neodcházíme, odcházíme též všichni společně. Na křesťanském táboře jídlo začínáme a končíme krátkou modlitbou. V závěru snídaně je možné nastínit průběh dnešního dne.

8,15 - Po snídání necháme dětem několik minut na úklid spacáku a místa kolem svého batohu. Pořádek vždy sami zkontrolujeme, popřípadě obodujeme. Služba v kuchyni pomáhá mýt, utírat a uklízet nádobí.

8,30 - Před odchodem ven je vhodné zařadit do programu tématko.

8,50 - Zhruba před devátou hodinou odcházíme s dětmi nejlépe ven zahrát si jakoukoliv hru. Čas na ni máme vyhrazen až do oběda, to znamená zhruba tři hodiny. Jedna z her by měla mezi ostatními dominovat, měla by též být bodována více body, než ostatní.

Během tábora je důležité vyhradit některé dopoledne práci. Může to být práce týkající se bezprostředně chaloupky - jako například shrabování listí, sekání dřeva do kuchyně, příprava táboráku nebo výroba oltáře pro mši svatou v přírodě. Jinou možností je nabídnout někomu svou pomoc - třeba sousedovi, který potřebuje pomoci s trávou, kterou posekal. (U alergiků a astmatiků pozor na sennou rýmu.) Zvláště, pokud je to člověk starší, velmi tuto pomoc přivítá a nezapomene se odměnit.

12,00 - V tento čas většinou je již oběd uvařen a pokud ne, zahrajeme si s dětmi v blízkosti chalupy některou krátkou nenáročnou hru na zklidnění (viz strana 42). Nezapomínáme na to, že pokud svítí sluníčko, intenzita je od jedenácté do třetí hodiny odpoledne největší. Volíme proto pobyt ve stínu.

Při obědě platí podobné pravidla jako při snídání. Začínáme společně a končíme společně ve chvíli, až všichni dojedí.

12,45 - Po obědě nastává chvíle pro siestu - tedy polední klid. Ještě před tím si však všichni, pokud je tak domluveno, umyjí své ešusy nebo talíře a hrníčky. V opačném případě je to úkol služby, která pomáhá kuchařkám.

I když by měly při poledním klidu (hlavně děti) odpočívat, stává se často, že jsou to právě ony, kdo má největší elán a energii do jakékoliv činnosti. Nicméně, dětem, kteří dávají přednost odpočinku, by měla tato možnost být nabídnuta. V místnosti je pak vhodné například číst knížku (Doporučuji O. Batlička: Kavalíři odvahy).

O ostatních platí, že v jejich blízkosti musí být buď vedoucí a nebo někdo z asistentů a držet nad nimi dohled. Opět volíme spíše hry a činnosti ve stínu. Není nutností, aby tuto hru řídil vedoucí či asistent, děti si dokáží najít a bez problémů zahrát vhodnou hru sami. Tyto hry nebudujeme, jsou dobrovolné. K těmto, ale i jiným účelům, bychom měli mít na chaloupce k dispozici například létající talíř, tenisové páčky, atd. (Vhodné hry - viz strana 43.)

14,00 - Po časovém období dlouhém přes jednu hodinu polední klid ukončujeme a odcházíme, nejlépe do lesa, hrát další připravenou hru. Pokud se domluvíme, že posuneme svačinu, máme dostatek času i na delší a organizačně náročnější hru. Výhodou hrát takové hry po poledním klidu spočívá také v tom, že o siestě může jeden z asistentů odejít hru připravit. I tento úsek dne by ještě měl být stráven ve stínu lesa.

16,30 - Svačina bývá na chaloupce zařazována v době, kdy se vracíme zpět do blízkosti chalupy a kdy například měníme prostředí her ze hry v lese na hru na hřišti, či louce. Uvědomme si, že svačina má být pro nás a ne my pro svačinu.

16,45 - Program po svačině změníme z pobytu ve stínu na pobyt na louce či na hřišti. Řídíme se aktuálním stavem výkonnosti dětí. Pokud jsou unavené, nehrajeme již žádnou výkonnostní hru.

V tomto čase je možné, pokud se nerozhodneme tuto činnost zařadit do dopoledního programu, provést s dětmi některou z tvořivých činností, které by na táboře neměly být opomíjeny.

19,30 - Nastává chvíle pro večeři a po ní krátký odpočinek do doby, než se doumyje nádobí.

20,00 - Den se pomalu chýlí ke konci. Pokud zařazujeme hru, volíme takovou, která děti zklidní. Doporučuji však místo hry například postoupit v celotáborové hře a navštívit (v popisovaném případě) zlatokopa. Neškodí třeba ale ani krátká večerní procházka.

Ať již zvolíme kteroukoliv možnost, nezapomeňme, že se po západu slunce rychle ochladí a dbejme na to, aby měly děti vhodné oblečení.

21,15 - Na závěr dne zbývá vykonat večerní hygienu. I zde je potřeba dohlédnout, aby si všichni řádně umyli, v lavoru (nebo potůčku) nohy. Několikrát za týden se navzájem zkontrolujeme a pomůžeme od klíštat. Je vhodné, aby doba, kdy se začíná s hygienou, byla přesně stanovena a dodržována - to má za následek, že se chodí spát každý den ve stejnou dobu.

21,40 - Po hygieně považuji za dobré, aby se všichni ještě jednou sešli a společně zhodnotily uplynulý den. Na křesťanských táborech je tato chvíle chvílí pro modlitbu, u ostatních můžeme zařadit místo modlitby alespoň krátké zamyšlení nad uplynulým dnem. Toto zamyšlení by, stejně jako modlitba, mělo probíhat vestoje v kruhu. Následuje večerní slůvko, kdy vedoucí nebo jeden z asistentů vypráví dětem krátký srozumitelný příběh, končící poučením.

21,50 - Všichni děti zalezou do svých spacáků. Na chaloupkách je mnohaletým zvykem, že jeden z asistentů přečte dětem úryvek z knížky. Děti usínají, asistent zhasíná kapesní svítilnu, kterou si svítil při čtení. Další den chaloupky pro děti končí...

...Nekončí však ještě pro tým vedoucího, asistentů a kuchařek. Vedoucí, asistenti i kuchařky by se v tuto chvíli měli sejít v jiné místnosti kolem stolu a popovídat si. Zcela neformálně, nezávazně, jako přátelé, kteří se po celodenní práci sejdou spolu. Hovoří se na různá témata: potíže s vedením tábora, zítřejší výlet, ale i své osobní zážitky z běžného života, či plány do budoucna.

Toto setkání je nejen velmi podnětné k nalezení přístupu k jednotlivým dětem, ale i stmělí partu těchto lidí. Tyto společné večery se však musí obejít bez alkoholu. Nesmí být přítěží pro další výchovné působení dětí - to znamená - setkání se ukončí v čase, aby byli i zítřejší den schopni dětem se naplno věnovat.

3.5.4. Celodenní výlet

Tak, jako k chaloupce patří hry a témátka, nesmíme nevyhradit místo v programu pro celodenní výlet. Při plánování nesmíme zapomenout na to, že třetí, osmý a šestnáctý den ode dne začátku zátěže na táboře (cesty na místo pobytu) je kritický a neměly by v těchto dnech být na děti kladeny větší fyzické nároky.

Trasu připravíme již před chaloupkou. Nejčastěji to je nějaká historická památka - hrad, zámek, muzeum, kostel, nebo přírodní zajímavost - skalní město, vrchol hory, atp. Velký úspěch na jedné chaloupce vzbudila návštěva zoologické zahrady.

Pro stanovení cesty bereme v potaz hlavně stáří dětí. Následující tabulka ukazuje přibližné vzdálenosti, kam jsou děti bez problémů schopni dojít a rychlost přesunu.

Tabulka 3

Délka celodenního výletu

věk	chlapci	dívky	rychlost
<i>8 - 10 let</i>	12	8	3
<i>10 - 12 let</i>	14	10	3,5
<i>12 - 15 let</i>	17	12	3,5
<i>15 - 18 let</i>	22	16	4
<i>18 -></i>	26	20	4,5

Na cestu vyrážíme většinou již ráno, po snídani. Témátka můžeme s úspěchem zařadit při cestě. Do krosny, kterou ponese s sebou nezapomeneme kromě chlebů, pomazánky a láhví s vodou přibalit utěrky a nože. Na lehce dostupném místě nesmí chybět lékárnička. Jídla bereme dostatečné množství, tak, aby nikdo cestou nemusel hladovět. Zbývá - li v krosně ještě místo, nabídneme dětem, aby si sem daly pláštěnky, které by jinak musely nést ve svém baťůžku. Peněženky dětí by měl u sebe uschovat sám vedoucí.

Před odchodem dohlédneme na to, aby každý měl pohodlnou obuv a byl připraven na změnu počasí. Pokud nikdo z asistentů ani vedoucí bezpečně

nezná celou cestu, musí mít skupina mapu. Doporučuji mapu v měřítku 1 : 50.000 vydávané Klubem českých turistů, které pokrývají celé území České republiky.

Aby cesta lépe ubíhala, je možné hrát některou hru z uvedených na straně 47. Krosnu, pokud není příliš těžká, nesou chlapci - dobrovolníci, možné je, aby to bylo s odměnou několika bodů do celotáborové hry.

V případě, že náš cíl je město, můžeme dětem dovolit návštěvu četných obchodů a krámků. Je dobré děti upozornit na to, aby své peníze neutrácely zbytečně - mohou třeba koupit nějakou drobnost pro rodiče a sourozence. Záleží na nás samotných, zda zakážeme nakupovat pamlsky či nikoliv. Děti by si totiž mohli navzájem závidět. Dětem raději nějaký pamlsek (zmrzlinu, čokoládu) koupíme na výletě sami. V cíli cesty je vhodné se společně vyfotografovat.

Obědváme na místě podle možností, většinou v přírodě. Dva asistenti krájí a mažou chleby.

Nejsou - li děti schopny vzdálenost překonat, u malých skupinek není problém použít pro zkrácení pěšího putování dopravního prostředku - vlaku nebo autobusu. Dohlédneme však na to, aby se děti chovaly slušně. Jsou - li děti na konci cesty unavené, zvětšíme četnost přestávek.

Po návratu z výletu mají mít děti možnost odpočinku. K večeři by mělo být připraveno teplé jídlo.

3.5.5. Noční hra

U malých dětí ji nezařazujeme, u starších dětí je však příjemným zpestřením programu jak pro vedoucí, tak pro děti, i když se jim často nechce v nočních hodinách vstávat.

Jednou z možností, jak prožít na chaloupce jednu, či několik nocí je spát venku. Vyhlédneme si k tomu vhodné místo bez kořenů stromů, kamenů atd. Nesmíme zapomenout na celtu nebo alespoň velkou igelitovou rouru, do které je možné v případě zhoršení počasí se spacákem vlézt. Všichni bezpodmínečně musí mít na sobě teplé oblečení, včetně tlustých ponožek na nohou. Jsou - li chlapci starší, nemusí v blízkosti spát nikdo z asistentů ani

vedoucích, u menších dětí je to však nutnost. Většinou se stane, že se několik lidí k ránu probudí. Navrhuji proto vzbudit všechny a jít se podívat na východ slunce. U mnohých zanechá tento pohled v krásné přírodě nesmazatelnou vzpomínku.

Stezka odvahy je takovou malou třešničkou na chaloupkovském dortíku, správným kořením, které jí dá říz a jeden z vrcholů chaloupky vůbec. Na chaloupce by stezka odvahy nikdy chybět neměla. Všichni děti se po celou dobu nedočkavě na tuto chvíli připravují. Přestože mají strach, vlastně po ní touží a sami se už dopředu straší tím, jak bude stezka těžká.

Připravit takovou zkoušku není velký problém, většinou jde o to, děti buď v noci vzbudit a nebo je poslat na stezku přímo od táborového ohně. Děti mohou jít po cestě za světlem svíčky, přidržovat se nataženého provázku, nebo třeba po listech bílého papíru rozmístěných dva metry od sebe na zemi. Je dobré, koná - li se stezka tam, kde jsme už ve dne někdy byli. Má to své výhody. Děti alespoň přibližně své okolí znají (nemysleme si, že je pak vše snadné, protože v noci vypadá krajina úplně jinak), nezabloudí a my máme jistotu, že zde nejsou nebezpečná místa, kde by si mohly děti ublížit.

Stezka se dá uvést různým způsobem. Většinou je součástí celotáborové hry. Je důležité dbát na to, aby byla dobrovolná, aby se děti sami rozhodly, že půjdou. Ve skutečnosti je dobrovolnost minimální. Většinou se rozhodne člen skupiny pod skrytým tlakem.

Při stezce zbytečně nestrašme. Šoky dětí za to nestojí a navíc budou se bát sami dost. Když se jde lesem, kde je naprosté ticho, je slyšet kdejaký šramot. A přidá - li se ideální petrolejová lampa (moc neosvětluje a hází skvělé stíny), pracuje dětská fantazie naplno. Nedoporučuji svíčku ani baterku. Jednak je svíčka otevřený oheň, jednak snadno zhasne a na cestu vám neposvítí. Je dobrá pouze na značení cesty (vložená do sklenic apod.). Pokud je stezka nebezpečná - hrozí vypíchnutí očí, pád ze skály apod., raději použijeme baterku, ale ze všeho nejlépe uděláme, když stezku v tomto místě dělat vůbec nebudete. Pokud vede stezka náročnějším terénem, nebo má delší trasu atp., neváhejme vyslat děti po skupinkách. Oslabuje se sice strach vyplývající ze samoty tím, že ho jeden hází na druhého, ale stále ho musí nějak překonat.

Vynikající jsou také noční pochody a noční bojové hry. Pokud si vymyslíme nějaké ohrožení a hraje nám do karet něco zvláštního, co se děje v okolí, je skvělé třeba hlídat chalupu, rozdělit úkoly a prohledávat okolí. Sebevědomí a sebranost kluků jen stoupne. Příklad noční hry je uveden na straně 48.

(/13; str. 8)

3.5.6. Stravování na chaloupce

Aby se celá chaloupka podařila, nesmíme se zapomenout dostatečně věnovat ani tak banální věci, jako stravování. Hlad dětí i asistentů totiž brzdí program - den je pak "na nic".

Již před chaloupkou by se proto měly setkat kuchařky, které se o stravu budou starat a připravit jídelníček na celou dobu pobytu. Strava by měla být vyvážená, několikrát by se v ní mělo objevit maso a mléčné výrobky.

Pro ušetření finančních prostředků je dobré provést před chaloupkou nákup ve velkoobchodní nebo diskontní prodejně. Ve většině těchto zařízení se poskytují pro odběratele zboží za vyšší hotovost výrazné slevy. Pokud o sobě vedoucí několika chaloupek vědí, mohou se domluvit a na "velký" nákup se vypravit společně. Sleva pak může být vyšší.

Základními surovinami pro výrobu snídaní a večeří je většinou chléb něčím namazaný. Ať již je to džem, paštiky, různé druhy pomazánek nebo máslo s medem, měly by se tyto komponenty vhodně střídat. K obědu převládají na různé způsoby upravená rýže, brambory a těstoviny.

Zásobování potravinami by měl mít na starost každý den někdo z asistentů nebo vedoucí, měli by se však střídat. Pro potraviny se totiž musí docházet často daleko, časně ráno, ještě před probuzením dětí a absence pravidelného, třeba jen půlhodinového spánku je někdy znát.

Je velmi žádoucí, aby bylo jídlo - snídaně, oběd a večeře bylo pravidelně v určenou dobu, aby se na něj nemuselo čekat. To je úkol pro kuchařky. Ty nezasahují do programu jinak, než právě obstaráváním stravy. Neměli bychom na ně proto klást další úkoly, jako - hlídání dětí, vedení tématka apod.

Na přípravu snídaně by neměly být kuchařky sami. Pomůže jim asistent, který nešel na rozcvičku a služba, která bude mít po celý den na starost hlavně umývání nádobí. Když po snídani namazané chleby zbudou, v žádném případě je nevyhazujeme. Použijí se buď při svačině a nepohrdne jimi ani náhodný jedlík, "okukující" v kuchyni.

Žádoucí je, jak již bylo několikrát uvedeno, zapojit do mytí a úklidu nádobí samotné děti. Při výběru adeptů můžeme postupovat hned několika způsoby: Buď vybíráme na úklid dobrovolníky, nebo vyrobíme velké kolo se jmény dětí a dvěma ručkami, které se posunují jedním směrem - ten, na koho ukazuje ručička, má službu.

Pro likvidaci zbytků, slupek z brambor a dalších vyhloubíme poblíž chalupy jeden metr hlubokou odpadovou jámu, kterou před odjezdem opět zasypáme.

3.5.7. Hygiena

Další činností, na kterou musí vedoucí spolu s asistenty provádět, je dohled na hygienu. Někteří chlapci si totiž myslí, že každodenní mytí rukou, nohou a čištění zubů je povinností jen před svými rodiči.

Ne všude na chaloupkách jsou pro hygienu dobré podmínky. Nezřídka se stane, že se "mužstvo" myje v potůčku, protékajícím podél chaloupky. Jinde je v objektu koupelna, kde se dá hygiena obstojně provést. Před tím, než děti vtrhnou na místo, kde se hygiena bude odbývat, připravíme lavor s vodou na mytí nohou (pokud v místě není vana). Zuby si zásadně čistíme pitnou vodou.

Nejméně jednou týdně - v sobotu by si děti měly umýt celé tělo. Můžeme to vyřešit následujícím způsobem: Chlapci se převléknou do plavek. U vany je připravena nádoba s teplou vodou. Chlapec je vedoucím nejdříve polit vodou; pak se namydí a umyje si hlavu šampónem a posléze důkladně spláchne další várkou vody. Postupně se tímto způsobem umyjí všichni přítomní. Kuchařkám k mytí poskytneme dostatek vody, času a soukromí.

Dbáme též na to, aby si děti myly ruce po každém použití záchodu. Poblíž záchodu k tomuto účelu postavíme nádobu s čistou vodou. Dohlédneme na to,

aby na WC nikdy nechyběl záchodový papír. Pokud jsou v místě latríny, je nutné je několikrát týdně zaházet zeminou.

3.5.8. Duchovní program na chaloupce

Jsou - li všichni účastníci, nebo alespoň naprostá většina účastníků chaloupky věřící, náležící k jedné církvi, není problém přizpůsobit chaloupkový program této skutečnosti.

Samozřejmostí na takovém táboře je účast na nedělní mši svaté. Pokud nám dovolí prostředky a čas, je vhodné účastnit se mše svaté i některý den v týdnu. V témátku se dá diskutovat o věcech týkajících se víry - osobního vztahu k Bohu atd.

V blízkosti chalupy se druhý den po příjezdu vyrobí ze dřeva vysoký kříž, nebo oltářní stůl (například z kamení). Na tomto místě se pak vedoucí, asistenti, děti i kuchařky společně modlí a v případě návštěvy kněze zde mohou mít mši svatou. Ranní modlitba může proběhnout na místě, kam děti vyběhly na rozcvičku. Modlitba před každým jídlem a po jídle by měla být pouze krátká, vlastními slovy. Večerní modlitbu doporučuji provést přímo v chaloupce, protože děti by již v tuto chvíli měly být v oblečení, ve kterém budou spát a venku by mohly nastydnout. Vhodnou rekvizitou k modlitbě je svíčka na stole nebo uprostřed shromážděných dětí.

Pokud se na táboře objeví více dětí, kteří do kostela nechodí, uzpůsobíme program tomuto stavu. Budeme se snažit ukázat dětem, že se dá žít i jinak než materialistickým způsobem života.

Místo modlitby před jídlem zařadíme poděkování "na dálku" všem lidem, kteří zajistili to, že můžeme mít na stole to, co máme. Náhradou za večerní modlitbu může být například pozastavení se nad uplynulým dnem a připomenutí si, co jsme stačili udělat, co se nám líbilo, zda jsem někomu udělali radost, atd. Po tomto večerním zamyšlení by neměla chybět, a to ani na chaloupce pro věřící děti tzv. "Večerka", nebo chaloupková hymna, pokud jsme ji dali vzniknout. Po Večerce pronese někdo z vedoucích a asistentů krátké, výstižné a poučné "Večerní slůvko". To může vypadat následujícím způsobem:

Jeden dospívající kluk psal svá předsevzetí. Byl skloněný nad stolem, zatímco maminka žehlila prádlo. "Kdybych uviděl někoho, kdo se topí," psal kluk, "vrhl bych se hned do vody, abych ho zachránil. Kdyby někde hořel dům, zachránil bych děti. Při zemětřesení bych docela určitě neměl strach a vrhal bych se do nebezpečných trosek, abych zachránil všechny ubožáky světa..."

Maminka: "Prosím tě, dojdi mi do města koupit kousek chleba."

"Mami, copak nevidíš, že prší?"

Spousta lidí se chvástá, že by dělala to či ono, ale výsledek nikde. I my tak kolikrát jednáme. Ale to není podstatou. Důležité je, abychom si hleděli svých denodenních povinností. Pokud dokážeme plnit všechny své povinnosti, tak se staneme "hrdiny", aniž bychom museli dělat nějaké nadlidské výkony. Dělejme tedy, co nám přísluší a ne věci, které jsou na úkor vlastních povinností.

Vhodnou aktivitou na táboře je rozhodnout se s dětmi, že každý pro svého kamaráda vyrobí za dobu chaloupky jeden malý dárek. Může to být například lodička z kůry stromů, obrázek nakreslený na čtvrtce a tak dále. Tento dárek na konci tábora jeho výrobce předá tomu, jehož jméno si vylosuje z klobouku.

Nejdříve se děti musí stát dobrými lidmi, až pak dobrými křesťany.

(Na straně 49 je uvedena hra, mající navodit lepší vzájemný vztah jednoho k druhému.)

3.5.9. Ukončení celotáborovky

Jak je uvedeno v grafu na straně 24, druhým, nejvyšším vrcholem emoční bilance na letním prázdninovém táboře by mělo být ukončení celotáborové hry. Tato chvíle bude pro každou celotáborovku jiná. Někde půjde o to, doběhnou na vzdálené místo jako první pro poklad, jinde o šerpování, nebo pasování do rytířského stavu, někde o probuzení zakleté princezny, atd.

Závěr celotáborovky popisované na straně 39 by mohl vypadat následujícím způsobem: V případě, že děti dosud nestihly získat dostatečný počet zlatých a stříbrných odlitků k vyluštění zprávy, zveřejníme, že jeden každý lze získat za jedno oběhnutí chalupy kýmkoliv z dětí.

Posléze všichni společně odcházejí za zlatokopem a dochází k doložení dopisu. Kluci, již celí nedočkaví, zda poklad doopravdy bude na popisovaném místě, poběží ke studánce, určí místo, na kterém se nachází a poklad ze země vyzvednou. Jeho obsah donesou do chalupy a tam se spravedlivě rozdělí.

Tento akt by měl probíhat těsně před zapálením, nebo při táborovém ohni. Děti je třeba uklidnit, aby mohl pokračovat další program. Dětem rozdáme i nějakou upomínku na tábor, pokud ji již nenašly v pokladu. Je vhodné na každé chaloupce demokratickým způsobem vyhodnotit člověka, který se podle všech - vedoucího týmu i dětí choval nejlépe a měl nejlepší výsledky. Pro toho by měl být připraven vhodný dárek navíc. Vyhodnotíme děti, které nejlépe pomáhaly v kuchyni, který se staral o hudbu, který dával při fotbale nejvíc gólů, atd.

Při táborovém ohni by měla proběhnout sumarizace a zhodnocení tábora každým jedincem. Každý by měl mít možnost říct, co se mu na chaloupce nejvíce líbilo a co bylo podle něho špatné. Táborový oheň ukončíme modlitbou.

3.5.10. Odjezd z letního tábora

Chaloupka se blíží ke svému závěru. Všichni mají již od včerejšího dne sbalené batohy. Poslední den ráno k nim připevňují karimatky a spacáky. Vedoucí rozděljuje úklidové rajóny - jeden asistent se čtyřmi dětmi uklidí koupelnu a záchody, další děti zametou a vytřou podlahu v jídelně, další vytřou v místnostech, kde se spalo a na všech chodbách. Někdo dostane za úkol zasypat odpadovou jámu. Kuchyň si většinou uklízí sami kuchařky.

Téměř pokaždé se stane, že si některý z dětí někde zapomene některý kus svého oblečení. Je tedy dobré vyčlenit místo, kam se všechny tyto věci budou nosit a odtud pak si je budou moci majitelé převzít.

Pravidlem zůstává, že chaloupku uklidíme přinejhorším tak, jak jsme ji na začátku přebírali - spíše však ještě lépe.

Ještě naposledy všechny místnosti zkontrolovat a odchází se směrem k vlakové či autobusové zastávce. Cestou domů se většinou pospává, určený asistent však musí i tentokrát dávat pozor, aby skupina nezapomněla

přestoupit a přestoupila do správného dopravního prostředku, zda si ve vlaku či autobusu někdo něco nezapomněl.

Rodiče by měli vědět, z pohlednice, kterou měl každý během svého pobytu poslat domů, kdy jejich ratolesti přijedou a proto, pokud je to z jejich strany možné, by měli přijít na nádraží nebo zastávku děti převzít.

Vedoucí si může v této chvíli oddechnout. Již za nikoho neručí, již nikoho nemá na starost, již nikoho nemusí napomínat a rozhodovat o tom, co se bude dělat dál...

3.6. Práce po skončení letního tábora

Práce s chaloupkou však ještě dosud pro vedoucího nekončí. Musí se totiž dát do pořádku veškeré účetnictví, vyplnit všechny doklady o průběhu chaloupky - zaznamenat, kdo na chaloupce byl a zda se na něj vztahovala a byla vyplacena dotace od Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy atd., atd.

V nejbližším možném termínu je vedoucí povinen odevzdat klíče od chaloupky jejímu majiteli, na středisko, které chaloupku provozovalo, přinést v pořádku zhotovený peněžní deník a další formuláře.

Děti, ale především rodiče velmi uvítají, napíše - li někdo z chaloupky deník a ten pak všem zájemcům poskytne. Text deníku z chaloupky, kterou jsem v roce 1997 vedl poskytuji v příloze (8)

Ještě předtím - nejlépe hned večer po příjezdu z chaloupky by se měli sejít vedoucí, všichni asistenti i kuchařky a zhodnotit chaloupku, určit, co se nepodařilo a jak postupovat při té samé situaci příští rok. Je důležité se dohodnout, zda a jak se bude s dětmi z chaloupky udržovat komunikace. Chaloupka se například může sejít v průběhu následujícího školního roku, stejná parta, pokud se na tom všichni z chaloupky smluví, mohou jet opět příští rok spolu.

4. Příklady her

Celotáborová hra

Při procházce lesem kluci naleznou tajemnou zprávu o zlatokopovi, který na zdejším území našel netušené množství zlata. V dopise nabádá toho, kdo zprávu nalezne, aby za ním přišel na určené místo. (viz příloha č. 1)

Chlapci dojdou na určité místo, kde na ně bude zlatokop čekat. (Toto místo by mělo být nějakým způsobem tajemné. Zlatokopem by měl být člověk, který se na táboře přímo nepodílí - například někdo z vesnice, na koho je spolehnutí. Měl by být oblečen do starých roztrhaných šatů.) Když je však spatří, nebude jim důvěřovat. Vybídně je však, aby se ho pokusili přesvědčit. Navrhne řešení. Za určité činnosti budou chlapci na chaloupce odměňováni malými stříbrnými a zlatými třpytkami. Za ty si pak budou moci od něho koupit určité množství písmen v jeho zprávě o přesném uložení "velkého množství zlata".

Kluci odejdou zpět do chalupy.

Po celý pobyt chaloupky vedoucí společně s asistenty boduje některé (nejlépe předem vybrané) činnosti, za které chlapci dostanou určité množství stříbrných a zlatých odlitků. (Například při soutěži - Kdo přeběhne nejrychleji určitou vzdálenost s dřevěným polenem - dostanou všichni, kteří zaběhnou pod 15 sekund dvě zlatky, ti, kdo doběhnou pod 20 sekund dvě zlaté a jeden stříbrný odlitek, kdo doběhne pod 25 sekund jednu zlatku.)

Nejlépe každý večer se všichni sejdou u zlatokopa a vyžádají si od něj písmena v jeho dopise (viz příloha 2 a 3). Za ty zaplatí stříbrnými a zlatými odlitky. (Například za zlatý odlitek získají tři písmena, za stříbrný po jednom písmenu.) Jednotlivá písmena mohou tipovat, každý nový řádek však lze začít luštit až tehdy, mají - li předchozí řádek správně vyluštěný.

Body musí získávat tak, aby předposlední den pobytu za odlitky získali poslední písmeno dopisu. Tím získají i zprávu o místě, kde je ukryt poklad

(čokoládové zlatáky, bombóny, sušenky, popř. knížku, atd.). Poklad vykopou a spravedlivě (pod dozorem vedoucího) si ho rozdělí.

Hry, které se dají hrát při cestě ve vlaku

Slovní kopaná

Hra je určena pro dva a více hráčů, cvičí se při ní myšlení, slovní zásoba a pohotovost.

První hráč zahajuje hru výkopem - řekne jakékoliv slovo - například "lyže", druhý musí pokračovat slovem, které začíná posledními dvěma písmeny soupeřova slova - např. "železo". Hra pokračuje dál do doby, až některý z hráčů nedokáže nalézt vhodné slovo. Ten pak získává první trestný bod a pokračuje výkopem. Kdo získá např. deset trestných bodů, vypadá ze hry.

Slova se nesmí opakovat, na první, vykopávací slovo musí znát protihráč odpověď.

(/15; str.116)

Odhadni počet zápalek

Hra je určena pro dva a více hráčů, cvičí se při ní logické myšlení, odhad. Pomůcky: krabička zápalek.

Hráčům se rozdá určitý počet zápalek (10). Vezmou je do dlaně a schovají za záda. V jedné ruce posléze nechají určitý počet zápalek a sevřenou pěst ukáží všem protihráčům. Jsou - li všichni hráči tímto způsobem připraveni, začínají postupně v kruhu typovat, kolik zápalek se nalézá dohromady v sevřených pěstích. Nakonec se všechny zápalky spočítají. Ten, kdo bude nejdál od skutečného výsledku, odevzdává svou jednu zápalku na určené místo doprostřed. Ten, kdo odevzdá poslední zápalku, vypadá ze hry. Vyhrává ten, kdo jako poslední zbude.

Hráči, kteří jako první začínají typovat jsou v určité nevýhodě a proto se musí střídat.

Seznamovací hra

Pomůcky: připravené lístečky v dostatečném počtu.

Všem hráčům se rozdají lístečky, které jsou rozděleny do několika políček (9) s nápisy např.:

"Narodil se ve znamení raka"

"Chutná mu špenát"

"Je na chaloupce poprvé"

"Umí pracovat s počítačem"

"Umí hrát na kytaru"

Na pokyn vedoucího se všichni hráči snaží sehnat do každé kolonky jeden podpis člověka, který splňuje dané kritérium. Vítězí ten, kdo má v každém políčku jeden podpis.

Jeden hráč se může druhému podepsat do několika políček najednou. U každého podpisu však musí splňovat dané podmínky. Hra je založena na důvěře, že nikdo se nebude podepisovat neprávem.

Hra při rozcvičce

Pomůcky: Lístečky s čísly, vhodná odměna.

Pokud se na chaloupce vyskytne problém s tím, že dětem se nechce ráno ze spacáků, tak uvádím jednu hru, která by měla sloužit jako rozcvička a dobrá motivace pro ranní vstávání.

Ještě před budíčkem asistenti rozmístí kartičky s různými bodovými hodnotami na všechna možná místa. Na ta špatně přístupná (koruny stromů, potoky, atd.) se dávají ty, jejichž hodnota je nejvyšší. Pak stačí jen vyhlásit budíček a po 10 až 15 minutách hru ukončit. Kartičky musí být umístěny tak, aby byly dobře viditelné a jejich sbírání bylo záležitostí spíše rychlosti než dlouhého hledání.

Jako odměnu je možné dát několik bodů do celotáborové hry, nebo třeba... polárkový dort...

(/8; str.7)

Na malomocenství

Jeden z hráčů začíná chytat a volá při tom "jsem malomocný". Koho chytne, stává se "malomocným" společně s ním a jako on honí ostatní. Vyhrává poslední hráč, který zbyl ve hře a dosud nebyl nakažen.

Krátké hry v blízkosti chalupy

Plavky

Hra rozvíjí, pozornost, ostražitost, pohotovost, rychlost. Pomůcky: jakýkoliv kus ošacení.

Hráči se rozdělí na dvě stejně početné skupiny. Mezi sebou si rozdají čísla od jedné. Rozhodčí, kterým je lichá osoba zatím vyznačí dvě čáry, které jsou od sebe vzdáleny 12 - 20 metrů. Přesně doprostřed této vzdálenosti položí jakýkoliv kus ošacení - "plavky".

Obě skupiny se postaví se na svou čáru čelem proti sobě. Rozhodčí vyvolá jedno číslo. Majitel tohoto čísla z každé skupiny doběhne k plavkám a snaží se s ním doběhnou zpět za svou čáru tak, aby nebyl chycen svým protihráčem. V případě, že za čáru bezpečně doběhne, získává jeho družstvo bod, v případě, že se ho protihráč dotkne, získává bod družstvo protihráče.

Při hře je tedy důležité odhadnout chvíli, kdy není protihráč dostatečně soustředěný a odběhnout s plavkami za svou čáru. Když rozhodčí pozoruje, že protihráči nemohou nalézt správný okamžik, může vyvolat další číslo. Platí ovšem, že hráč může plácnout jen protihráče se stejným číslem - hráč číslo 5 pouze hráče s číslem 5.

Vyhrává skupina, která získá předem určený počet bodů (10).

Na jednorukou babu (Ztrouchnivělý Jean)

Cvičí se zejména rychlost a pohotovost.

Na začátku vymezíme prostor, který nesmí při hře nikdo opustit. Kdo má babu, pronásleduje ostatní hráče, a když se někoho dotkne rukou, musí se chycený hráč snažit dostihnout někoho dalšího s rukou na místě, kde se ho předešlá "baba" dotkla. (/16; str. 54)

Hry pro polední klid

Drobné hry a soutěže s tenisovou pálkou

Hry hrajeme s tenisovou pálkou a míčkem, který neponičí zeď.

1) *Kdo bude mít nejdelší nepřerušenu sérii úderů o zeď. Po každé chybě začíná hráč počítat znovu od jedničky.*

2) *Kdo dokáže poslat míček na zeď víckrát během jedné minuty. Nikdo nesmí překročit nakreslenou čáru tři metry ode zdi.*

3) *Kdo dokáže nejdelší dobu pinkat s míčkem bez toho, aby se míček dotkl země.*

4) ...

(/14; str. 206)

Vybíjená s létajícím talířem

Před začátkem hry se vymeze prostor pro hru.

Hráč, který má právě u sebe létající talíř ho hodí a snaží se přitom, aby se dotkl některého dalšího hráče. Pokud se ho opravdu dotkne, musí tento hráč udělat deset kliků nebo dvacet dřepů. Hra zatím pokračuje dále. Nyní hází hráč, který se létající talíř drží a dotkne se ho jako první.

Pokud některý z hráčů létající talíř chytne do ruky, může pokračovat bez toho, aby prováděl příslušné cviky.

Hry do lesa

Piráti

Hra procvičuje rychlost, vytrvalost a odvalu. Pomůcky: hrací peníze, šátky.

Piráti je hlavně u chlapců velmi populární hra, která snad ani nemůže chybět na žádné chaloupce. Hraje se v málo přehledném terénu, kde však nehrozí větší možnost poranění.

Příprava hry: Vyrobíme 120 kartiček jejichž rozměry jsou 5 x 12 cm. Z nich vyrobíme "dolary", "marky" a "koruny" v nominálních hodnotách 10, 50, 100 a

500. - všechny po deseti kusech od každé měny. Vyrobené peníze rozdělíme na tři části tak, aby v první části byla polovina všech bankovek amerických a německých - pro skupinu "Česko"; ve druhé části musí být polovina amerických a českých - ta bude patřit skupině "Německo" a třetí část patřící skupině "Amerika" musí obsahovat polovinu marek a korun.

Hráče rozdělíme na čtyři skupiny (skupina "pirátů" může být o něco málo menší - každý má na čele přivázan šátek) a předáme jim připravené peníze. Obejdeme společně prostor určený ke hře a vymezíme tři města - německé, americké a české (vzdálenost by měla být zhruba 100 - 200 metrů; musí být zřetelně vyznačeny šátkem).

Na začátku je každý ve svém městě. Na písknutí vedoucího hra začíná. Hráč - obchodník - se snaží s bankovkou, kterou vyzvedl ze svého města, bezpečně dojít do města soupeře, tam tuto bankovku vyměnit za takovou, kterou sbírá jeho skupina a vrátit se do svého domovského města.

V prostoru se však pohybují piráti, kteří se snaží obchodníkům zabránit v jejich transakcích. Pokud se pirát obchodníka dotkne, musí obchodník pirátovi vydat všechny peníze, které má právě u sebe.

Pirát nesmí vběhnout do žádného města. Může tak učinit pouze v případě, kdy ve městě není žádný obchodník. Pak může ukrást všechny peníze, které zde najde.

Hru ukončí vedoucí písknutím zhruba po 45 - 90 minutách hry podle toho, jak se vyvíjí obchodování. Vítězem se stává ta skupina, která má při ukončení nejvíce proměněných peněz.

Skutečnými vítězi však jsou ti, kteří po celou dobu hráli čestně. Jim pak náleží nejlépe hmotná odměna.

Velikonoční ostrovy

Hra rozvíjí postřeh a rychlost. Pomůcky: kartičky s čísly.

Skupina dětí se rozdělí na čtyři skupiny. Tři jsou překupníci, čtvrtá - může být méně početná - jsou domorodí obyvatelé ostrovů. Vymezí se prostor o rozloze zhruba 300 x 300 metrů - Velikonoční ostrovy. Do tohoto prostoru se rozmístí kartičky s čísly. K jedné větší kartě se přidají čtyři karty od každé ze tří

barev - dohromady tedy 1 + 12 karet. Kartičky by neměly být vidět z velké dálky. Na okraji ostrova si tři skupiny - červení, modří a zelení vytvoří své přístavy, které během hry již nelze měnit. Po ostrově se rozběhnou domorodci, kteří mají za úkol chytat překupníky.

Hra začíná - překupníci se snaží vběhnout na ostrov, tam vyzvednout jednu ze čtyř kartiček ve své barvě - červení červenou kartičku atd. a doběhnout s ní zpět do svého přístavu, kde ji odevzdá do společného fondu. Překupník nesmí přiběhnout s více než jednou kartičkou.

Překupník, kterého se dotkne domorodec, musí odevzdat kartičku, kterou na ostrovech našel a vrátit se za hranici vyznačeného území. To musí udělat i tehdy, nemá - li dosud u sebe kartičku žádnou.

Domorodí obyvatelé nesmí za hranici ostrovů - musí se pohybovat pouze ve vyznačeném území.

Vítězí ta skupina, která má na konci hry nejvíce kartiček barvy, kterou sbírala.

Hry na louku

Huťuťu

Hra rozvíjí mrštnost, sílu, pevnou vůli a zralou rozvahu. Pomůcky: Ošacení nebo provázek k vyznačení území.

Pomocí ošacení nebo provázku vyznačíme území. Je to obdélník s rozměry 10 x 20 metrů uprostřed rozdělený na dvě poloviny. Dvě družstva - silově stejná se rozestaví k vnějším čárám území.

První družstvo vyšle svého zástupce. Ten dojde k čáře, z hluboka se nadechne a vkročí do nepřátelského území. Od této chvíle říká neustále "huťuťuťuťu...". Až do návratu na svou polovinu se již nesmí nadechnout. Snaží se dotknout někoho z protivníků tak, aby nebyl jeho mužstvem chycen na jejich území a nedošel mu dech. Pokud se stačí vrátit zpět na svou polovinu (stačí, aby se napřaženou rukou dotkl provázku rozdělujícího území), zvítězil a všichni, jichž se dotkl nebo se oni dotkli jeho, náleží od této chvíle skupině tohoto hráče. V případě, že se mu nepodaří se vrátit, zůstává zajatcem protivníkovi skupiny a je plnoprávným členem této skupiny.

Skupiny se ve vysílání svých bojovníků střídají. Zvítězí ta skupina, u které se nakonec všichni shromáždí.

Boj o lístečky

Hra rozvíjí rychlost a odvalu. Pomůcky: 2 čepice, 40 lístečků.

Vyznačte obdélníkové hřiště a rozdělte je na dvě čtvercová území. Do čtverců I a II rozložte po dvaceti lístečcích, nastříhaných z kreslicí čtvrtky. Pak rozdělte hráče do dvou družstev. Mužstvo A zaujme postavení v levém čtverci, mužstvo B v pravém. Každá strana mezi sebou vybere jednoho strážce a označí ho čepicí. Na signál začnou hráči vbíhat do území soupeřů. Každý se snaží proniknout až ke čtverci, kde jsou lístky, jeden lístek tam sebrat a odnést ho na svou polovinu do vlastního čtverce. Jestliže je při vpádu na cizí území chycen strážníkem, odchází do zajateckého tábora soupeřů. Má - li už lístek v ruce, musí ho vrátit do čtverce, odkud ho předtím sebral.

Zajatec může být osvobozen, když k němu přiběhne některý jeho spoluhráč a dotkne se ho. Při jednom výpadu smí každý osvobodit jen jednoho zajatce.

Strážci neopouštějí svoje území, ale mohou být občas vyměněni, a to tak, že strážce předá čepici někomu jinému. Zvítězí to mužstvo, které bude mít na konci víc lístků.

(/14; str. 65 - 66)

Hry při cestě

Bomba, potopa, nálety

Při hře je důležité, aby se všichni drželi pohromadě. Hráči, kteří se hry zúčastní, reagují na tyto tři slova: "Bomba", "potopa" a "nálety".

Při zvolání "bomba" je každý povinen ihned lehnout si na zem a vyčkat "pomínutí nebezpečí" - výzvy vedoucího, který jediný má právo toto slovo zvolat, aby se pokračovalo v cestě. Ten, kdo neuposlechne hrozbě nebezpečí obdrží jeden trestný bod.

Po slově "nálety" vedoucí počítá od deseti k nule. Má přitom zavřené oči. Když vysloví poslední číslo, otevře je a bez toho, aby se jednou nohou pohnul

z místa, volá jména lidí, které zahlédne. Ti se pak odeberou ze svého úkrytu zpět na cestu. Každý takto odhalený obdrží jeden trestný bod. Když vedoucí vytuší, že již nikoho nezahlédne, zvolá "konec" náletů a všichni mohou vylézt a beztrestně pokračovat v cestě. Příští hru vedoucí začíná počítat již od čísla o jedno menší (9, pak 8 atd.).

Při slově "potopa" je systém počítání stejný jako při slově "nálety". Vedoucí však nemá zavřené oči. Po odpočítání dohlíží na to, zda jsou všichni alespoň jeden metr nad úrovní země. Kdo tuto podmínku nesplňuje, obdrží jeden trestný bod.

Kdo má trestných bodů pět, vypadá ze hry a již se jí neúčastní.

Hledání lístečků

Patnáct minut před skupinou dětí vyběhne vedoucí nebo asistent a v bezprostřední blízkosti cesty k cíli schovává lístečky v nominálních hodnotách od jedné do pěti bodů. Skupina dětí je pak hledá a sbírá. Každý hraje sám za sebe; snaží se o to, aby měl lístečků co možná nejvíce. Jeden z asistentů jde v čele této skupiny, nikdo ho nemůže předběhnout. Vyhrává ten, kdo v cíli hry bude mít součet bodů na lístečcích nejvyšší

Noční hry

Plížení do kruhu

Hru hrajeme za temné, bezměsíční noci v lesnatém terénu. Polovina skupiny převezme úlohu strážců a rozestaví se podél hranic čtvercového území asi 5 x 5 metrů - dovnitř však nesmí. Hranice jsou vyznačeny v rozích čtyřmi svíčkami vloženými ve sklenicích. Uprostřed čtverce visí na stromě pátá svíčka, v jejíž blízkosti se nachází barevné lístečky. Na kraji lesa sto metrů od čtverce je krabička s jinými - bílými lístečky. Úkolem druhé poloviny skupiny - útočníků - je proplížit se do čtvercového území, vyzvednout odtamtud jeden barevný lísteček a vrátit se s ním zpět na kraj lesa. Aby se do čtverce mohl dostat, musí mít u sebe vstupenku - bílý lísteček z kraje lesa. Dotkne-li se některého útočníka strážce, musí mu útočník odevzdat bílý, popřípadě barevný a bílý lísteček, který má u sebe. Pak si útočník musí opět jít na kraj lesa pro

nový bílý lísteček. Vyhrává skupina útočníků či strážců, která má větší počet barevných lístků.

(/16; str. 436 - 437)

Svíčky v jeskyni

Tuto hru jsme hráli ve starém opuštěném kaolínovém lomu se spoustou pravoúhlých bezpečných šacht. Lze jej však hrát i v lese po dešti.

Rozdělili jsme se na dvě skupiny. Každá skupina si našla místo, kam umístila svou životodárnou svíci, kterou po celou dobu hry chránila před sfouknutím protivníka. Úkolem tedy bylo dojít se svou osobní svíčkou, kterou bylo možné si zapálit pouze u hlavní svíce každé skupiny, až ke svíci soupeřově a sfouknout ji. Pokud někdo někomu svíčku sfoukl, musel si jít svou svíčku opět zapálit ke své hlavní svíci.

Hra skončila sfouknutím jedné z hlavních svíc.

Hra pro zlepšení vzájemného vztahu mezi dětmi

Na anděly

Pomůcky: lístky se jmény všech přítomných, klobouk.

Ráno, nejlépe před začátkem snídane si každý vylosuje z klobouku lístek, na kterém je napsáno jméno jednoho z přítomných. Toto jméno nesmí nikomu prozradit. Tomuto člověku se pak bude snažit po celý dnešní den dělat radost. Např.: natrhá mu hrst borůvek, pomůže s mytím nádobí, atd.

Večer se všichni sejdou a pokusí se uhádnout, kdo byl jeho "andělem".

Najdi cestu domů

Pomůcky: automobil, šátky, několik podrobných map.

Hru je možné hrát pouze se staršími dětmi. V noci (2,00) je všechny rozdělíme do skupin (zhruba 3 lidi v jedné skupině), všem zavážeme oči a naložíme je do auta. Skupiny pak po sobě vysadíme na několika místech v okolí zhruba 6 - 12 km. Rozvážeme jim oči. Úkolem každé skupiny je, dostat (za pomoci mapy) do určité doby zpět do chalupy (6,00).

Po návratu všech si společně povídáme o nočních zážitcích.

Hry v místnosti

Na vraha

Hráči sedí v kruhu. Na začátku vedoucí hry tajně určí "vraha", tak, aby o tom ostatní nevěděli.

Hry začíná. Vrah se snaží zabít všechny hráče v kruhu. Mrtvým se stává ten, na koho vrah dvakrát krátce zamrká jedním okem (dotyčný to samozřejmě musí upozorovat). Pak pronese: "jsem mrtvý" a dál se již tohoto kola hry neúčastní.

Zpozoruje - li kdokoliv jiný, že vrah někoho zabíjí, zvedne ruku a řekne: "Mám podezření." Když se ve skupině najdou dvě podezření, odpočítá vedoucí hry "jedna, dva tři." Na poslední číslici musí oba ukázat směrem k vrahovi. Pokud se shodnou na stejném člověku, jejich objekt umírá - v případě obyčejného člověka i vraha - v druhém případě hra končí, jelikož je vrah dopaden. Všichni ostatní kromě vraha mají mrkat jedním okem zakázáno.

Matematico

Hráči si před novou hrou matematica načrtnou síť o 25 polích (5 x 5). Vedoucí hry připraví 4 sady kartiček s čísly od 1 do 13. Až budou mít všichni síť hotovou, začne vedoucí hry odebírat z balíčku kartiček jedno číslo za druhým. Každé číslo nahlas přečte. Hráči si jej zapíší do jakéhokoliv volného pole. Zapsaná čísla se již nesmí nikam přesunovat. Čísla musí být rozmístována podle jistého plánu - hráči z nich vytvářejí sestavy s bodovou hodnotou. Jsou - li v jedné řadě, jednom sloupci nebo jedné z hlavních uhlopříček:

dvě stejná čísla - 10 bodů

dva páry stejných čísel - 20 bodů

tři stejná čísla - 40 bodů

pět po sobě jdoucích čísel - 50 bodů

tři a dvě stejná čísla - 80 bodů

tři jedničky a dvě třináctky - 100 bodů

čtyři stejná čísla - 160 bodů

čtyři jedničky - 200 bodů

Všechny tyto čísla mohou být přházené, nemusí jít za sebou.

Když mají všichni tabulku zaplněnou pětadvaceti taženými čísly, spočítá si každý body a napíše na okraj. Kdo má největší součet všech bodů, vítězí.

5. Závěr

Mezi spoustu aktivit, které se dětem a mládeži nabízí o prázdninách, není na nijak zastrčeném místě projekt nazvaný "chaloupky". Vznik letních prázdninových táborů s tímto názvem se datuje na sedmdesátá léta dvacátého století - zpočátku tajné, po roce 1989 vedené jako jedna z prioritních úkolů evidovaného občanského sdružení "Salesiánské hnutí mládeže".

Od ostatních táborů se chaloupky odlišují svým duchovním (nematerialistickým) programem, který je vždy založený na preventivním systému. V roce 1997 bylo po celé České republice uskutečněno celkem 116 chaloupek a zúčastnilo se jich 1778 dětí, o které se staralo odhadem 400 mladých lidí.

Nejen chaloupky, ale i ostatní tábory, znamenají pro děti nezapomenutelné chvíle prožité v přírodě a s kamarády. Proto se přípravě těchto táborů musí věnovat dostatečně dlouhá příprava. Tato příprava je celoroční záležitostí. Pro vedoucí a asistenty chaloupek jsou organizovány semináře a setkání, které tyto lidi připravují na prázdniny.

V březnu dostane vedoucí chaloupky seznam dětí, kteří by s ním měly na tábor jet. Na něm je, aby se setkal s rodiči těchto dětí a dohodl se na důležitých formalitách ohledně chaloupky. Před začátkem je třeba se také setkat s celým týmem lidí, kteří se budou spolupodílet na vytváření a animování tábora. K dalším úkolům vedoucího patří zajištění povolení na nejrůznějších úřadech a institucích. Je třeba též navštívit místo, kde se tábor bude konat a připravit prostory k jejich obývání.

Na chaloupce bychom neměli dělat žádné rozdíly ve svých postojích ani k výchově mezi dětmi tzv. "normálními" a obtížně vychovatelnými. Činnosti by totiž na sebe měly navazovat, takže by nikdo neměl pocítit nudu, ani potřebu na sebe upozorňovat výtržnostmi.

Mají - li (nejen) obtížně vychovatelné děti dostatek zábavy, her, ale i práce, nemají potom čas zlobit. Na vedoucím a asistentech záleží, aby dětem neustále poskytovali vhodné formy činnosti.

Chaloupka začíná. Dopravit se na místo, rozjet celotáborovou hru, vypravit se s dětmi na výlet, v noci se vzbudit a s dětmi prožít několik chvil při noční hře či stezce odvahy, ráno přivítat vycházející slunce, prostě zorganizovat celý pobyt tak, aby se dětem na chaloupce líbilo a aby na ni rádi vzpomínaly. Vedoucí a asistenti toho musí po celý pobyt na chaloupce nosit v hlavě tak velké množství... Kdy a co se bude jíst, kdo s dětmi a kde bude hrát jakou hru, kdo povede téma a o čem bude, jak stihnout vlak, který za několik minut odjíždí? A kdo dohlédne na to, aby nikdo nepociťoval nudu, a naopak, aby děti nebyly hrou přesyceni, aby vše mělo správný spád, aby na chaloupce panovala správná přátelská nálada?

Vedoucí chaloupky si přitom musí uvědomit, že má všechny přítomné děti na svou zodpovědnost a v případě vyčerpání nemůže vše nechat svému osudu. I když se to všechno zdá být nesmírně složité, je to právě to, kvůli čemu se mnohý vzdá čtrnácti dní volna nebo své dovolené a rozhodne se s dětmi hrát si na indiány či zlatokopy.

Právě pocit zodpovědnosti dělá z vedoucích chaloupek jejich vedoucí a právě proto mají chaloupky u dětí úspěch.

Šestý červenec se blíží...

6. Použitá literatura:

- 1/ Arco, Adolfo L : Vychovávej jako Don Bosco; in: Salesiánská rodina 95/6; Salesiáni Dona Boska, Praha 1994
- 2/ Kopecký, Jaroslav, SDB: Vychovávej jako Don Bosco; in: Salesiánská rodina 94/1; Salesiáni Dona Boska, Praha 1994
- 3/ Křížková, Marie Rút: Kniha víry, naděje a lásky, Portál, Praha 1997
- 4/ Kulhavý, Josef: Anketa; in ČAS 1997/1; SHM, Sebranice 1997
- 5/ Kulhavý, Josef: Chaloupky v roce 1997; in ČAS 1998/1; SHM, Sebranice 1998
- 6/ Matoušek, Oldřich a kol.: Práce s rizikovou mládeží; Portál, Praha 1996
- 7/ Pěkný, Libor.: Don Bosko - život a výchovné principy; in: ČAS 1996/5; SHM, Sebranice 1996
- 8/ Pěkný, Libor: Vstáváme!; in: ČAS 1997/3; SHM, Sebranice 1997
- 9/ Světníčková, Marie: Organizace práce a výchovné působení při křesťanských prázdninových pobytech dětí; Diecézní středisko mládeže Biskupství brněnského 1993
- 10/ Vacková, Jana: Hurá, tématko; in ČAS 1997/3; SHM, Sebranice 1997
- 11/ Vetešník, Lukáš: Víte něco o SHM; in: ČAS 1996/4; SHM, Sebranice 1996
- 12/ Vtípil, Petr.: Paragrafy na chaloupce; in: ČAS 1997/3; SHM, Sebranice 1997
- 13/ Vtípil, Petr: Stezka odvahy; in ČAS 1997/3; SHM, Sebranice 1997
- 14/ Zapletal, Miloš: Hry na hřišti a v tělocvičně; Olympia, Praha 1987
- 15/ Zapletal, Miloš: Hry v klubovně; Olympia, Praha 1986
- 16/ Zapletal, Miloš: Hry v přírodě; Olympia, Praha 1985

Seznam příloh:

- 1) Zpráva od zlatokopa - vstupní informace
- 2) Zpráva od zlatokopa - informace o místě, kde je ukryt poklad - rozšířovaný
- 3) Zpráva od zlatokopa - dopis o místě, kde je ukryt poklad
- 4) Reklamní 2x zvětšené číslo časopisu ČAS (98/2)
- 5) Prohlášení zákonných zástupců dítěte o jeho bezinfekčnosti
- 6) První informace o chaloupce
- 7) Závazné informace pro účastníky chaloupky
- 8) Chaloupka Dobrá Voda 97' (text deníku chaloupky)
- 9) Nárys programu chaloupky
- 10) Faktory zvyšující efektivitu při práci s obtížně vychovatelnou mládeží.

Příloha 1

Zpráva od zlatokopa - vstupní informace

U Velkého jezera 16.7.xx98

Ó jak já jsem se mohl mít. Ženy a dívky milovat, pít opojné nápoje, nebo se třeba stát panovníkem celé země. Vše jsem mohl mít. Kdyby... Kdyby se nestalo to, co se snad muselo stát. Tenkrát, když jsem rýžoval zlato u Velkého jezera, byl zrovna nádherný slunečný den. Na svém rajónu jsem měl stále ještě hojný výdělek, zlaté třpytky se mi blýštily pod rukama.

I když slunce zapadalo, ostatní zlatokopové na okolních rajónech již ustávali od své práce, nechtělo se mi ještě se svou prací skončit. Zdržel jsem se tedy zhruba ještě hodinu, než jsem vzal rýč a vracel se po cestě do městečka.

Procházel jsem právě kolem starého vykotlaného dubu, když se ke mně počala blížit temná postava. Několik kroků přede mnou se muž zastavil a spadl na zem. Slyšel jsem, jak slabě křičí o pomoc. Ne, nechtěl jsem s tím člověkem nic mít. Bůh ví, kdo to je. Obloukem jsem se mu vyhnul.

Když jsem byl asi deset yardů od něho, zase se pokusil mě svým voláním zastavit. Nic jsem na to nedbal a přidal jsem do kroku. V tom se stalo něco, na co nikdy nezapomenu. Slyšel jsem - zcela jasně - jako by stál malý kousek ode mně: "Proklínám tě. Nikdy nebudeš moci své zlato použít a zemřeš teprve tehdy, až své zlato předáš poctivým a spravedlivým lidem!" Pak šlehl blesk a na víc se již nepamatuji.

Vzbudili mě v městském špitále. Prý velký šok. Když jsem se uzdravil, poptával jsem se lidí, ale nikdo nic o cizinci, kterého jsem potkal, nevěděl.

Chtěl jsem se vrátit ke své práci. Stala se však podivná věc. Když jsem chtěl své zlato zpeněžit, nikde mi ho nebrali, všude měli buď plno a nebo nebyli takové množství zlata schopni přijmout. Kletba se počala plnit. Začal jsem se tedy živit jako dělník na stavbě nové banky, jindy jsem zametal ulice.

Život šel dál. Všichni mí přátelé již byli dávno po smrti a já tu stále zůstával. Tu jsem pochopil, že se druhá část mé kletby bez omezení plní.

Zkoušel jsem dát své zlato mnoha lidem, ale pokaždé se z nich vyklubali vydřiduši, lidé nečestní a sobečtí. A zlato se mi pak vždy nějakým způsobem po čase vrátilo.

Svého činu, totiž toho, že jsem tenkrát nepomohl tomu chudákovi, lituji. A prosím toho, kdo tento dopis najde. Vysvobodte mě. Vysvobodte mě a vezměte si mé zlato. Přijďte do staré boudy na kraji lesa. Já tam na vás budu čekat.

John Lood

Příloha 2

Zpráva od zlatokopa - informace o místě, kde je ukryt poklad - rozšifrovaný

1 TAK ZAČÍNÁTE BOJOVAT
2 O ZLATO, KTERÉ VÁM
3 POMŮŽE K BOHATSTVÍ A
4 MĚ K VYTOUŽENÉMU
5 PŘECHODU NA ONEN SVĚT.
6 DĚKUJI VÁM ZA VAŠI
7 ODVAHU, KTEROU
8 PROKAZUJETE PŘI VŠECH
9 VAŠICH ČINNOSTECH A
10 HRÁCH. PŘESVĚDČILI
11 JSTE MĚ, ŽE JSTE
12 POCTIVÍ A ŽE SI
13 DOKÁŽETE NAVZÁJEM
14 POMÁHAT. A PROTO VÁM
15 ODKAZUJI VŠECHNO SVÉ
16 ZLATO. MŮŽETE SI HO
17 JÍT VYZVEDNOUT KE
18 STUDÁNCE POBLÍŽ
19 TOHOTO MÍSTA. ZAKOPAL
20 JSEM JEJ DESET
21 CENTIMETRŮ POD ZEM
22 DVA METRY OD STUDÁNKY
23 SMĚREM NA VÝCHOD.
24 UŽIJTE SI SVÉHO ZLATA
25 A VZPOMEŇTE NA MĚ
26 NĚKDY VE SVÉ
27 MODLITBĚ...

Příloha 3

Zpráva od zlatokopa - informace o místě, kde je ukryt

poklad

- 1 -----
- 2 - ----- , -----
- 3 -----
- 4 -- -----
- 5 ----- .
- 6 -----
- 7 ----- , -----
- 8 -----
- 9 -----
- 10 ----- .
- 11 ----- , -----
- 12 -----
- 13 -----
- 14 ----- .
- 15 -----
- 16 ----- .
- 17 -----
- 18 -----
- 19 ----- .
- 20 -----
- 21 -----
- 22 -----
- 23 ----- .
- 24 -----
- 25 -----
- 26 -----
- 27 ----- ...

Příloha 5

Prohlášení zákonných zástupců dítěte o jeho bezinfekčnosti

+ + +

PROHLÁŠENÍ ZÁKONNÝCH ZÁSTUPCŮ DÍTĚTE O JEHO BEZINFEKČNOSTI

Příjmení dítěte: .....

Jméno: .....

Bydliště: .....

Rodné číslo: ___ ___ ___ ___ / ___ ___ ___

Prohlašujeme, že lékař, ani okresní hygienik nenařídil našemu dítěti karanténní opatření. Současně prohlašujeme, že naše dítě v posledních dvou týdnech nepřišlo do styku s osobami, které onemocněli jakoukoliv infekční nemocí

Jsme si vědomi právních následků, které by nás mohly postihnout, kdyby toto prohlášení nebylo pravdivé.

Datum: .....

Podpis zák. zástupce: .....

Poučení: Datum nesmí být starší 3 dnů před odjezdem na tábor.

Příloha 6

První informace o prázdninové chaloupce

Vedoucí: Josef Kulhavý, Sebranice
Asistenti: Petr Hladký, Sebranice
Miloslav Jiráček, Osík
Martin Odehnal, Litomyšl

Předpokládané osazenstvo:

Miloš Flídr, Lubná
Václav Zindulka, Sebranice
Pavel Blažek, Oldříš
Aleš Blažek, Oldříš
Jiří Koutný, Široký Důl
Jakub Pavlíček, Široký Důl
Vilém Pavlíček, Střítež
Dominik Převor, Vilémovice
Martin Kárský, Široký Důl
Petr Vomáčka, Osík
Miloslav Horáček, Sebranice
Petr Dvořák, Dolní Čermná

Termín: 8.7.1998 (středa) - 18.7.1998 (sobota)

Místo: Lhůty u Ronova nad Doubravou

Cena (11 dní): 850,- Kč (+ dotace od státu = 150 až 200 Kč)

Podrobnější informace včas dodáme.

V případě, že nemáte o chaloupku zájem, sdělte, prosím, tuto skutečnost vedoucímu chaloupky. Jestliže víte o někom, kdo by na tuto chaloupku chtěl jet a není v seznamu, kontaktujte se s vedoucím.

Formulář "Žádost o poskytnutí příspěvku z Fondu kulturních a sociálních potřeb účastníkovi letního tábora" předejte personálnímu oddělení zaměstnavatele. Pokud máte zájem o další kopii žádosti, kontaktujte vedoucího chaloupky.

Finanční hotovost (850,- Kč), prosíme zaplatte nejpozději do konce května přiloženou složenkou na uvedený účet.

Možnost informování se u vedoucího chaloupky:

Josef Kulhavý

čp. 83

569 62 Sebranice

tel.: (0463) 74 52 34

Příloha 7

Závazné informace pro účastníky chaloupky

CHALOUPKA 98'

Sebranice 2.6.1998

Milý příteli!

Už jen pár týdnů nás dělí od naší chaloupky. Proto Ti tímto listem podáváme poslední a úplné informace.

SRAZ:

V Sebranicích u Litomyše v pondělí 6. července 1998 v 9,00. Autobusem v 9,15 odjíždíme do Poličky. Odtud nám v 10,05 jede vlak do Žďárce u Skutče, tam přestoupíme do přistaveného vlaku a odtud pojedeme do Chotěboře. Na místě budeme asi v 12,45.

NÁVRAT:

Chaloupka končí ve čtvrtek 16. července 1998. Návrat vlakem do Poličky bude v 15,20. Příjezd do Sebranic v 16,05 hod.

DOKUMENTY:

Nezapomeň si vzít s sebou kartičku zdravotní pojišťovny.

Vezmi s sebou také vyplněné prohlášení o bezinfekčnosti, podepsané rodiči nejlépe v den odjezdu.

POTRAVINY:

Přebývají - li vám doma nějaké potraviny, které bychom mohli na chaloupce zužitkovat (vajička, marmelády, kompoty, atd.), přines je, prosím, na faru do Sebranic - nejpozději do 19. června. Odvezeme je předem autem na chaloupku a pak společně zbaštíme.

ADRESA CHALOUPKY:

pan Fr. Hroch

Lhůty 5

592 48 Lhůty u Ronova nad Doubravou

Návštěvy jen v kritických případech!

Vedoucí chaloupky:

Josef Kulhavý

čp. 83

569 62 Sebranice

tel.: (0463/) 74 52 34

V příloze posíláme doporučený seznam věcí.

Těšíme se na tebe...

Jožka, Martin, Petr, Míla

CO S SEBOU:

1) Šatstvo:

tílko 2 ks
trenýrky, slipy 4 ks
ponožky 4 páry
plavky 1 ks
tričko 2 ks
košile (teplá) 1 ks
svetr 1 ks
kalhoty (pracovní) 1 ks
kraťasy, bermudy 1 - 2 ks
tepláková souprava 1 ks
tepláky na spaní 1 ks
kapesníky 4 ks
pláštěnka 1 ks
lehká bunda 1 ks
šátek 1 ks
čepice
slušnější oblečení do kostela
(košile, kalhoty)

2) Obuv:

tenisky, botasky 1 pár
pohorky 1 pár
přezůvky 1 pár

3) Hygiena:

mýdlo
ručník
zubní pasta
kartáček na zuby
hřeben
krém na opalování
toaletní papír
utěrka na nádobí
láhev na vodu
brýle proti slunci
4) Osobní věci:
pohodlný batoh
spacák
karimatka
blok

tužka, propiska

baterka

šití

nůž

ešus dvojdílný + lžíce

plechový nebo PVC hrneček

dopisní potřeby

Zetor, nejlépe s pluhem

fotoaparát

kapesné max. 50,- Kč

5) Nezapomeň:

osobní léky

jídlo - oběd; (společná bude
svačina a večeře)

odvahu a spoustu dobré

nálady

srdce a ruce ochotné sloužit

druhým

6) Nebrat:

magnetofony, rádia

nechuť k práci a zábavě

Příloha 8

Chaloupka Dobrá Voda 97' (text deníku chaloupky)

Pondělí - 30.6.1997

Již od tři čtvrti na devět jsme se začali scházet před Sebranickou farou, abychom se, až velká ručička překročí devítku, mohli přesunout na autobusovou zastávku. Naštěstí jsme s sebou nemuseli táhnout všechny batohy, protože nám jich část vzal Martin do svého auta, s kterým na chaloupku přijede. Nastoupili jsme do autobusu a ten nás zavezl do Poličky. Tam jsme se chvíli pohoupali v dětském parku a vedoucí nám koupili limonády. Již zde zavádíme pravidlo, že za každou hrubost, špatnost, či sprosté slovo si každý z nás udělá 15 kliků.

V 11 hodin nám odjížděl vlak. Ve Žďárci u Skutče jsme čas neměli žádný. Jinak tomu bylo v Havlíčkově Brodě a proto jsme v houfech odkrývali pole na svých losech za své drahocenné penízky. A někteří z nás dokonce vyhrávali.

V 15 hodin však již navlékáme na záda batohy a putujeme po žluté asi 3 km na samotu se čtyřmi domy - na Dobrou Vodu. Martin nás již pozoruje z okna a my unavení, ale šťastní, že jsme došli, vybíráme místo pro spaní, vybalujeme a odpočíváme.

Ještě toto odpoledne, po krátké seznamovací hře odcházíme do lesa k "Žižkově studánce". Jako náhodou tam nacházíme stočený dopis. V něm nás KAPITÁN lodi, která ztroskotala vybízí, abychom se vydali na ostrov vyhledat poklad. V chaloupce nám vedoucí Pepa ukazuje velkou mapu, pomocí které se dostaneme na Ostrov pokladu. Naše cesta má 120 políček. Vybíráme si své lodě - vlajky, abychom věděli, kde se právě naše loď nalézá.

Je večer. Venku je již tma. Odcházíme do místnosti v kůlně - kajuty. Tam si každý vytáhne ze sáčku takový počet kousků velkého obrázku, kolik bodů za dnešní den získal. Svou loď pak posouvá z přístavu na určité políčko na mapě. Hygiena, modlitba, slůvko, četba z knížky a první den je ukončen.

Úterý 1.7.1997

Vzbudili nás již v 7 hodin. Po rozcvičce byla modlitba a po ní snídaně. Dopolední program byl vyhrazen na uklízení vevnitř a kolem chalupy. Někteří z nás šli do lesa na dřevo. V poledne oběd a pak krátké osobní volno. Tolik jsme se těšili na koupaliště, ale začalo pršet a tak z koupání nebylo nic. Seděli jsme doma a prováděli, co se dalo. Harvardské logikartičky, Na vraha, Mafiáni. Večer z mraků voda kapat přestala a proto jdeme po silnici až k obci Lučice, abychom si na zdejším hřišti zahráli fotbal. Vracíme se zpět do chalupy. Asistent Petr si s Jirkou a Pepou Z. ještě jdou zaběhat k Horní Pohledi a zpět. Večer přichází na řadu bodování v kajutě, mytí, potom modlitba s večerním slůvkem, hymnou a zpívanou večerkou. Ve spacáčcích posloucháme vyprávění z knížky a usínáme spánkem blažených...

Středa 2.7.1997

Vedoucí Pepa nás dnešní rozcvičkou trochu naštvál, protože jsme museli běžet bosí, ale chutná snídaně, kterou připravily naše 3 kuchařky Jana, Jitka a Zdiša (posledně jmenovaná přijela až včera v poledne) nám ihned vrátil náladu. Následovalo tématko - Přátelství. Řežeme a sekáme dřevo a hned po obědě se odcházíme koupat do rybníka kousek od Lučice. Povožili jsme se dokonce na voru. Domů jsme se vrátili přes hřiště, kde jsme si stačili zahrát fotbal.

Na každé chaloupce nesmí chybět hra Piráti a proto jsme si následně po návratu zašli tuto hru zahrát. Kuriozitou bylo, že dvě - vítězné - skupiny vyměnili naprosto shodnou částku

svých peněz. Zítra večer má podle vedoucích přijet otec Jaroslav a proto pro něj vymýšlíme přivítání. Jdeme též do lesa upravit oltář, u kterého budeme slavit mši svatou. Bylo již dost pozdě a bodů do celotáborovky přibýlo jen malé množství. Proto jsme dnes návštěvu kajuty vynechali. Umyli jsme se a kvůli nebezpečí dotírajících komárů utvořili kroužek okolo paškálu uvnitř v jídelně. Hymna, modlitba, večerní slůvko, zpěv večerky a pak hurá do spacáků.

Čtvrtek 3.7.1997

Hned po snídani jsme chtěli vyrazit na celodenní výlet, ale zcela nečekaně nás ještě při jídle překvapil otec Jaroslav a Roman, kteří se za námi přijeli podívat. "Provádíme" s nimi nacvičené přivítání. S malým zpožděním, ale i s otcem Jaroslavem a Romanem odcházíme přes Horní Pohled na hrad Lipnici. Tam v trávě obědváme a na Jaroslavovu počest lížeme zmrzliny, které pro nás koupil. To však již nás vedoucí Pepa volá na hrad, protože prohlídka s průvodcem právě začíná. Když jsme si hrad dostatečně prohlédli, odcházíme nejdříve k hrobu Jaroslava Haška a pak na Lipnické náměstí. Zvolili jsme si možnost, že si chceme něco koupit sami a tak utrácíme peníze. Autobus nás sice zavezl až před vlakové nádraží ve Světlé nad Sázavou, ale vlak, kterým se máme vézt má půlhodinové zpoždění. Cestou z Horní Pohledi jsme se stačili ještě chvíli vykoupat. Otec Jaroslav se s námi rozloučil a odjel pryč. V chalupě jsme si zahráli Mafiáni a novou hru s názvem "HU". Následovalo klasické zakončení dne: Po bodování v kajutě jsme se každý umyl. Potom jsme si v kroužku zazpívali hymnu, následovala modlitba a večerní slůvko a po večerce jsme odešli zalézt do svých spacáků.

Pátek 4.7.1997

Ráno se nám nechtělo spát a tak se role obrátili: Nebudili vedoucí nás, ale my vedoucí. Oni nás za to prohnali na pořádnou rozcvičku. Nutno ještě podotknout, že včera pozdě večer nás přijel navštívit otec Pavel s Pavlem Š., Pavlem K. a Zdeňkem T. Po snídani se nám nabízí možnost využít příležitost ke svátosti smíření. Ostatní odcházejí na louku hrát hru "Huťuťu". Asi v 11 hodin odcházíme společně k oltáři slavit mši svatou. Ve chvíli čekání na oběd hrajeme "Pepíčku pípni", s otcem Pavlem si vyprávíme vtipy a na tričkách, které nám vedoucí rozdali, navazujeme uzly, aby nám mohly být odpoledne nabarveny. I po pozdním obědě tu s námi otec Pavel zůstává. Musíme hrát hry v chaloupce, protože obloha je zatažená a prší. Pak otec Pavel i se svým doprovodem a kuchařkou Janou odjíždí. Hra na blázny a otiskování listu nás dovedli až k večeru. Po večeri jsme ukončili den a šli spát.

Sobota 5.7.1997

Hned po rozcvičce vedoucí vyhlásil "Super - maxi - multi - extra - prima - speciál - bojovku" Rozdělili jsme se proto do 3 skupin a vyrazili jsme plnit jednotlivé úkoly:

- 1) Nasbírat plný ešus borůvek a lesních jahod.
- 2) Zjistit, v kolik hodin odjíždí vlak z Horní Pohledi po 11 hodině.
- 3) Zjistit, kdy začíná v neděli v Lučici mše svatá.
- 4) Zjistit číslo určitého domu v Malčíně.
- 5) Zjistit, kolik kilometrů je z Lučice do Tisu.
- 6) Zjistit, v kolik odjíždí autobus z Horní Pohledi do Světlé nad Sázavou.
- 7) Opsat nápis na pomníku u Žižkovy studánky.

Počasí bylo po celou dobu ideální. - Bylo pod mrakem, ale nepršelo. Jen jsme však odpoledne vešli do chalupy, začalo lít jako z konve. Do večere zbývalo ještě trochu času a proto jsme hráli různé hry a poslouchali tématko - Odpuštění, smíření. Za dnešní večeri byly kuchařky řádně pochváleny, protože pro nás připravily bramboráky. Pozvání přijal i pan Mazuch se svými dvěma příbuznými. Pan Mazuch je náš soused. Má koně, na které jsme se šli několikrát podívat a je na nás velmi hodný. Proto to pozvání. Po večeri jsme se převlékli do plavek a byli jsme vedoucím za mohutné podpory asistentů Martina a Petra ve vaně

řádně vydrhnuti od hlavy až k patě. Vedoucí Pepa přečetl výsledky a pak jsme po jednom odcházeli do kajuty, abychom do láhve mohli vhodit notnou dávku kousků obrázku.

Neděle 6.7.1997

Ráno, jen co jsme se nasnídali, vyrazili jsme na mši svatou do Lučice. Krátce jsme si po mši svaté zazpívali a vydali se na zpáteční cestu. Chvilí čekání na oběd jsme si zkrátili tématkem. Po obědě se dalo do deště a počasí se nezměnilo až do večera. Hráli jsme proto různé hry. Dnes pod vedením kuchařek Jitky a Zdíši. Nejvíce zaujala hra "Na broučky". Tato hra se hraje ve spacácích a vítězem se stává ten, kdo nejdříve usne. K zahození ale nebyly ani "HU", Hru s pětikorunou, Pantomima - filmy, Bingo. Přiblížila se devátá hodina a proto jsme den ukončili v kajutě, v koupelně a pak v kroužku při modlitbě.

Pondělí 7.7.1997

Po rozcvičce na spacácích a snídani následovalo tématko - Osobní povolání. Dopolední program byl vyplněn různými hrami: HU, Mafiáni, atd. Poslední oběd, po něm jsme, pro asistenty zcela nečekaně, chtěli dát další partii Broučků (...a spali a spali a spali...) Bylo nám vyhověno a tak jsme si opět zalezli do spacáků. Po svačině se uklízelo a každý se snažil získat poslední, stodvacátý bod do celotáborovky. Po chvíli jsme tak všichni dopluli na ostrov. Rozřídli jsme každý svou láhev a společnými silami dali dohromady zprávu od KAPITÁNA, který nás zval k Žižkově studánce pro poslední zprávu o místu, kde je ukryt poklad.

Navlékli jsme na sebe tedy pláštěnky a kdo měl, tak i galoše a vyrazili jsme do deště pro zprávu. Poslední zpráva byla vlastně mapou a červený bod na ní byl poklad. Zkusili jsme tedy jít na místo, kde měl poklad být ukryt. Byl to posed na kraji lesa, hned vedle cesty. Naše domněnky byly správné a proto jsme velkou krabici přenesli do chalupy. Když jsme se převlékli do suchého oblečení, vedoucí nám dovolili krabici - truhlu otevřít. V něm bylo spousta dobrot a tak jsme se o ně spravedlivě rozdělili. Následovala večeře - vuřty - bohužel byly ohřívané ve vodě na kamnech v chaloupce, protože venku nepřestávalo pršet. Na večeři přijal pozvání i pan soused Mazuch. Pro vedoucího jsme ještě odpovídali písemně na několik jeho otázek. Po večeři pro nás chtěli vedoucí udělat malé překvapení, ale na naše zklidnění museli čekat velice dlouho. Tím překvapením byla scénka Popoluška (časopis Čas 96/3). Pak jsme se umyli, shromáždili k modlitbě a po slůvku a večerce šli spát.

Úterý 8.7.1997

Ráno jsme vstávali už v 6 hodin. Vedoucí chtěli mít jistotu, že všechno stihneme. Nasnídali jsme se a sbalili všechny své věci do batohů. Zavazadla jsme vynosili na verandu. Nastal velký úklid. Po deváté hodině byla chaloupka uklizená a my se vydali k vlakové zastávce do Horní Pohledi. Naštěstí se do Martinova auta vešlo kromě hrnců a některých dalších pomůcek kuchařek a vedoucích ještě některé naše spacáky, karimatky a batohy. Na zastávku jsme došli docela brzy a proto jsme se chvíli dívali z mostu na rozvodňovou Sázavu. I když měl vlak zpoždění asi půl hodiny, všechny další přípoje jsme stihli a tak jsme se mohli ve tři čtvrti na čtyři rozloučit s asistentem Petrem a kuchařkou Jitkou a pod vedením Pepy a Zdíši jsme nastoupili do autobusu, který nás zavezl na Sebranice. Poslední "Cigy, cigy, cak" a pak jsme se rozešli do svých domovů, abychom mohli ukázat a předat to, co jsme si z chaloupky přivezli: Kromě triček, sladkostí a rozstříhaného obrazu, který si doma slepíme i spoustu hezkých zážitků a nových přátelství. Ale i poznání, co je to čestnost, kamarádství a soužití s ostatními, jako i poznání, že modlit se, je normální.

Pane, děkujeme ti za společně prožitý týden. Za to, že se nám nikomu nic zlého nepříhodovalo. A dej, prosíme, abychom v každém člověku dokázali vidět to kladné, co v něm je.

Příloha 9

Nárys programu chaloupky.

Datum	Dopoledne	Odpoledne	Podvečer	Večer
1 8 St	cesta	příjezd	rozjezd	házení na celotáborovky přesnost
2 9 Čt	úklid kolem chalupy	výroba kříže	piráti huťuťu	fotbal
3 10 Pá	na basu	příprava na přivítání salesiána		
4 11 So	celodenní výlet			
5 12 Ne	východ slunce mše sv.	oběd v přírodě	velikonoční ostrovy	
6 13 Po	plácaná	medvědi	huťuťu plavky	fotbal
7 14 Út	návštěva salesiána	mše sv		
8 15 St	celodenní úkolovka			
9 16 Čt	bobřík samoty	piráti	příprava táboráku	stezka odvahy
10 16 Pá	úklid	ukončení celotáborovky	táborák	
11 17 So	úklid	odjezd		

Faktory zvyšující efektivitu při práci s obtížně vychovatelnou mládeží.

Program by měl reagovat na více než jeden problém obtížně vychovatelných dětí (úprava vztahů k autoritě, ale i k celé společnosti).

Program musí odpovídat vývojové fázi dětí a poskytovat potřebnou podporu.

Program musí dětem a mládeži poskytovat podněty, které jsou pro ně přitažlivé.

Jejich rozvíjení by mělo posilovat pozitivní sebehodnocení.

Program by měl nabízet společenské role, jež jsou respektovány. Měl by být příležitostí k učení novým sociálním dovednostem.

Program by měl být založen na jasných očekáváních, týkajících se dětí. Měl by dětem nabízet předvídatelné prostředí.

Program by měl studentům nabízet aktivní účast.

Efektivní programy jsou založeny na několika zdrojích podpory (vedoucích, vrstevnících, rodičích...).

(/ 6; str. 69)